

เรื่อง
เที่ยวช้วา
คำฉันท์

15.982
72855

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

เรื่อง

หอสมุดแห่งชาติพิมพ์มัลลิกา

เรื่องพิมพ์ จันทบุรี

เที่ยวช้ะวา

คำฉันท์

พี่น้องพิมพ์ช่วย

ในงานพระราชทานเพลิงศพ
หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศก โสณกุล
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

พ.ศ. ๒๔๘๓

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ပြည်ထောင်စု
စာရင်း

၇၇၁

၇၁၅.၇၈၇

၈၇၇၈၅၅

ပြည်ထောင်စု စာရင်း

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพน้องชายใหม่
รัชฎาภิเศก บรรดาพี่น้องมีสมานฉันท์ใคร่จะ
พิมพ์หนังสือสักเรื่องหนึ่งพร้อมด้วยประวัติของผู้
วายชนม์ตามประเพณี เพื่อเป็นอนุสรณ์ และ
เป็นปฏิการแด่ญาติมิตร และผู้ร่วมงานของผู้
วายชนม์ ได้หารือกันแล้วเห็นว่า ถ้าจะให้ดี
ก็ควรจะได้นั่งสืออะไรที่ผู้วายชนม์ ได้แต่งไว้เอง
แต่ก็ไม่มีที่เหมาะสม แม้ว่าชายใหม่จะเป็นคนชอบ
อักษรศาสตร์ และมีความรู้มากในทางนี้ด้วย
ในที่สุดก็ตกลงพิมพ์เรื่อง เทียวชะวาคำฉันท์
ของหญิงน้อย (สืบทันพารเสนอ) เพราะเห็น
เป็นของพี่น้องกันเองแต่ง และชายใหม่ก็เคย
ชอบเรื่องนี้ ทั้งเป็นเรื่องที่เห็นว่าเป็นสาระอยู่
โดยฉะเพาะในเวลานี้ซึ่งประเทศแถบนี้กำลังถึงใน
หนังสือที่กำลังกำลังเป็นข่าวอยู่เกือบทุกวัน นอกจาก

นี้ยังเป็นหนังสือที่แต่งกันเล่น บ่อย ๆ ไม่ได้ ด้วย
การแต่งฉันท์ใครๆ ก็ทราบอยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ยาก
นัก และแม้จะได้พิมพ์แล้วถึงสองคราวก็ยังไม่
สู้จะได้อ่านกันแพร่หลายนัก

ในนามของคณะโสณกุล ข้าพเจ้าขออุทิศ
หนังสือนี้ให้แก่ชายใหม่ หวังว่าจะเป็นเครื่อง
เตือนใจให้ท่านที่ ได้รับไปยังคงนึกถึงผู้วายชนม์
ด้วยเมตตาจิตต์ และความนิยมสมแก่ความดี
ของเธอ.

ธานีวัต

บ้านถนนเพชรบุรี

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๓

ประสูติวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๓๕
ถึงชีพิตักษัยวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๙๒

ประวัติ

ณ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.

๒๔๓๕ หม่อมหม่อมไสณกุลณอยุธยา ในพระเจ้า—
บรมวงศ์เธอกรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา มีโอรสองค์
หนึ่ง ต่อมาไม่ก่ก่อน พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวทรงฉลองราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามหม่อมเจ้า
ชายนั้นว่า รัชฎาภิเศกตามชื่อของพระราชพิธีนั้น

ในลำดับนั้น กรมขุนพิทยลาภฯ มีแต่พระธิดา
สององค์อยู่ทรง คือหม่อมเจ้าประวาศสวัสดิกับสุน
มาลย์ ส่วนโอรสนั้นหม่อมเจ้าธานีวงศ์กับฉัตรมงคล
คุณย่าได้ขอไปเลี้ยงไว้กับท่านที่ในพระบรมมหาราชวัง
หม่อมเจ้าวราเชลย์มิตรกับนักขัตติยารากถึงชีพิตักษัยไป
เสียแล้ว หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกประสูติมาใหม่ จึง

(๒)

เป็นที่ชื่นชมยินดียิ่งนัก ดังจะเห็นได้ในคำเห่ซึ่งพระบิดา
ทรงนิพนธ์ไว้ต่อไปนี้

เห่เอเยกุมารา
อุบตฺตปางสนั่น
โรชายจะเชยชม
ไคเพชรหรือไคทอง
วิเชียรดวงจินตามณี
จะหาเงินและสุวรรณ
แต่จะหาโอรสแทน
สียากแท้แต่หากชาย
สุดสวาทของบิดา
พิภพมอญช่ออม
ทั้งสองภคินี
เชษฐาทั้งสองไกล
ทวัญชาติประยูรพงศ์
นางนกกเปรมปรดี

รัชฎาภิเศกศรี
ชนกหวังไคคงปอง
ประสูติสมประสงค์สนอง
สักพันเท่าไม่เทียมทัน
ฉัตรพยมมพังกะสัน
ขวายเพียรก็พอหมาย
บิโอรสที่อันตราย
อุบตฺตมาบรรเทาทรรอม
ดวงชีวามารคาถนอม
อารมณ์ตงระวั้งระไว
ก็เป็นที่เจริญใจ
แต่หากพบก็ยินดี
ต่างจำนงเมตตามิ
ทั้งพลเอยงเษคงเษกา

(๓)

ชวนเชิญบรรทมอยู่
เสวยสุข ณ ใหลยา
จงเจริญพระชนมา
วันรมย์อุดมใน
สมบัติและบริวาร
เรื่องศักดิ์ทวศร

เชิญขวัญสู่กุมารา
สำราญกายสขายฤทัย
อยู่โรคาและภัยไกล
สรรพสิ่งสวัสดิ
ทั้งศฤงคารให้มากมี
โคประสงค์จึงสม เอย

โดยเหตุที่หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกมีรูปและลักษณะ
คล้ายหม่อมเจ้าวราเชลิมฉัตร ซึ่งเรียกกันว่าท่าน
ชายเล็กและถึงชีพิตักษัยไปแล้วนั้น ใคร ๆ จึงพา
กันเรียกว่าท่านชายเล็กใหม่ ครั้นนาน ๆ เข้าเล็ก
หายไป จึงเหลือแต่ใหม่ตลอดมา

ในเวลาที่หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกค้อย เจริญวัยขึ้น
นั้น พระบิดาทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงวัง
พระองค์ท่านทรงเป็นผู้สนิทสนม กับ โอรสธิดาเป็นพิเศษ
ทรงดูแลทุกข์สุขเองเสมอ เช่นในเวลาโอรสธิดา
ประสูติทรงเฝ้าค้อยไต่จนตกคน และรับยาประทาน
เอง ถ้าเป็นยาไทยล้างที่ทรงบอกเอง แม้ในสมัยนั้น

ทุกบ้านทุกวัง ย่อมมีทนาย คนใช้ข้าหลวง มหาคเล็กอยู่
 สนนหลาม และพระองค์ท่านก็ทรงมีภาระในราชการอยู่
 มากมาย ในเวลาปรกติก็ทรงสนทนาเล่นหัวด้วย
 เป็นนิจ ตรัสเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง นับตั้งแต่นั้นท่าน
 ไปจนพงศาวดารและราชประเพณี ใครชอบทำอะไร
 ที่ท่านทรงทำได้ก็โปรดสอนประทาน เช่นการกวีนิพนธ์
 การทำของกิน ตลอดจนปักธงธง ว้างก็ให้อ่านหนังสือ
 ถวาย และโปรดให้อยู่ใกล้ชิดพระองค์เสมอ จะโลกทัศน์
 ชุกชวนอย่างใดก็ใด แม้นกระทั่งบนพระแท่นที่ บรรทม
 ยังข้าพาสันขีที่เลี้ยงไว้ขึ้นไปเล่นด้วยก็ได้ เสด็จไหน
 ก็โปรดให้ตามเสด็จไปด้วย นับแต่หม่อมเจ้าหญิงประ
 วาศสวัสดิ์เป็นต้นมา และโดยฉะเพาะหม่อมเจ้ารัชฎา
 ภิเศกซึ่งทรงพระเมตตาเป็นพิเศษและเป็นพิเศษชาย ทั้ง
 มีชนมายุพอจะทรงหอบหิ้วตามเสด็จ ไปได้ตลอดจนเข้า
 ออกในพระราชฐาน ในการตามเสด็จนี้บางทีก็ต้องกลับ
 กัก ๆ บ่อย ๆ ทั้งในสมัยนั้นยังไม่มีรถยนต์ ต้องใช้รถ
 ม้ากัน หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกเคยตรัสเล่าว่า จำได้

คือว่า ในเวลากลับจากพระราชวังดุสิตมั่งงวจนทนไม่
 ไหว ต้องนอนบนพระเพลาพระบิดามาตามทาง ลาง
 ที่หลับไปแล้วก็ตื่นขึ้นแล้วก็หลับไปอีก รู้สึกว่า การ
 นอนหลับบนตักพ่อฉันเป็นรสที่ประเสริฐนัก เมื่อได้
 ติดตามเสด็จพระบิดาอยู่แต่เล็กจนโตเช่นนั้น หม่อม
 เจ้ารัชฎาภิเศกจึงเป็นที่คุ้นเคยในพระบาทสมเด็จพระ—
 พุทธเจ้าหลวงและพระบรมวงศ์ทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายใน
 โดยเฉพะเจ้านายรุ่นเล็ก มีสมเด็จพระราชบิดาเจ้าพา
 กรมหลวงสงขลานครินทร์, สมเด็จพระเจ้าพากรมขุนเพ็ชร
 บวรอินทราชัย, และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า
 อยู่หัวเป็นต้น. ในเวลาเสด็จประพาสต่างจังหวัดก็ได้
 โดยเสด็จหลายครั้ง และเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
 เกลาเจ้าอยู่หัวแต่ยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นมกุฎ—
 ราชกุมารจะเสด็จกลับจากยุโรป กรมขุนพิทยลาภฯ ได้
 เสด็จไปจัดวังสราญรมย์ถวาย เมื่อเสด็จถึงใหม่ ๆ
 ก็ได้ไปเฝ้าบ่อย ๆ หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกก็ได้มีโอกา
 สเฝ้าเห็นคุ้นเคย จนวันหนึ่งทอดพระเนตรเห็นหม่อมเจ้า

รัชฎาภิเศกเสวยข้าวกับเกลือก็ตรัสว่า “ตาใหม่ชอบ
กินข้าวกับเกลือ ทำจะเลี้ยงง่าย มาอยู่เป็นลูกฉันเสีย
เถิด” แต่หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกกราบทูลปฏิเสธ เป็น
เหตุให้เพื่อนฝูงพากันคิดเตียนว่าชาติสติปัญญาไปมาก

อาจเป็นด้วยพระบรมราโชบายจะทรงเอาใจผู้
ทรงเห็นว่าตั้งใจทำราช การด้วย ความสัจจริงก็เป็นได้
พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง จึงได้ทรง แสดพระ—
มหากรุณาตลอดถึงชนอนชน เช่น โปรดพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกแต่งเครื่อง
แบบ กรมวังเป็นพิเศษ และเคย พระราชทาน พระ กฐิน
หลวงให้ทอดครั้งหนึ่ง ครั้นเมื่อถึงกำหนดโสกันต์
พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าเหมวดี ซึ่งมีผู้โดยเสด็จ
คือ พระ องค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑลใน สมเด็จ เจาพากรม
พระยาภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช (พระมารดาพระองค์เจ้า
ภาณุพันธุ์ยุคล) กับพระองค์เจ้ายัยบุตรใน สมเด็จ เจา
พากรมพระจักรพรรดิพงษ์ (แต่ยังเป็นหม่อมเจ้า) นั้น
ก็โปรดให้หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกเฝ้ากษัตริย์ใน ครองด้วย

เป็นพิเศษ แม้ในเวลาเพียงสองเดือนต่อมาถึง
พระราชพิธีตรุษ ซึ่งเป็นพิธีหม่อมเจอน ๆ เกสากันต์

หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกเป็นผู้มีอนามัย อ่อนแอมา
แต่เยาว์ หม่อมแนะนำว่าให้มุ่งบำรุงอนามัยก่อน อย่า
ให้เรียนเร็วนัก มิฉะนั้นสมองจะเจริญเกินส่วนกับร่างกาย
ท่านจึงมิได้เริ่มเรียนจนมีชันษาเกินเขตต์หลายปี
และเมื่อเรียนก็เรียนปนเล่น เรียนบ้างเลิกบ้างตาม
ความสมัคร ท่านได้เข้าเรียนในโรงเรียนราชกุมาร
ร่วมสมัยกับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสามพระองค์ที่กล่าว
พระนามมาแล้วนั้น ต่อมาได้ไปเรียนที่โรงเรียนราช-
วิทยาลัยและสวนกุหลาบวิทยาลัย การเรียนเป็นไป
อย่างคั่ง ๆ ทั้งยังได้เล่นฟุตบอลให้แก่โรงเรียนจน
ปรากฏนามเป็นทีนิยมแพร่หลายในครั้งนั้น

ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกได้
เข้าสอบแข่งขันชิงทุนเล่าเรียนหลวงได้ที่ ๑ แต่การ
สอบซึ่งเคยสอบในเดือนกันยายน เสมอมานั้นได้เปลี่ยน
เป็นสอบเดือนกุมภาพันธ์ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา เป็นเหตุ

(๘)

ให้ชนมายุของหม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกเกินเขตต์ไปเล็กน้อยจึงมิไต่ถามสิทธิรบทุน ถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ กระทรวงธรรมการจึงได้จัดส่งท่านไปเรียนในประเทศอังกฤษ ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้กลับมาเป็นอาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งจะไต่ตั้งขึ้นใหม่ ในตอนนั้นเจ้านายเสด็จกลับจากการเล่าเรียนมาถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทุกพระองค์ เมื่อเสร็จการแล้วต่างก็เสด็จกลับไปโดยทางต่าง ๆ กัน หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกก็ได้โดยเสด็จสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนเพชรบูรณ์อินทราชัยกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไปทางประเทศญี่ปุ่น แล้วข้ามไปขึ้นรถไฟผ่านประเทศไซบีเรียเรื่อยต่อไปถึงยุโรปในเดือนมิถุนายน

ในประเทศอังกฤษหม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกได้เข้าเรียนในโรงเรียนเฮานเคิล ๒ ปีจบ ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูง (Oxford and Cambridge Higher Certificate) แล้วเข้าศึกษาในวิทยาลัยซิดแนมคิงส์แห่งมหาวิทยาลัย

(๘)

ดัลลอนดอน ๔ ปี ได้รับเกียรตินิยมปริญญา B.Sc., A.C.
G.I. และ D.I.C. ในสาขาวิศวกรรม

เมื่อกลับมาได้เข้ารับราชการเป็นอาจารย์ใน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๗ มกราคม
๒๔๖๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๘ กลับไปเรียนเพิ่มเติม
ในประเทศอังกฤษอีก โดยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์
ของสมเด็จพระราชบิดาเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานคริน-
ทร ที่ใน Royal College of Science แห่งมหาวิทยา-
ดัลลอนดอน ได้รับเกียรตินิยมปริญญา B.Sc., A.R.C.S,
D.I.C, และในที่สุด M. Sc. ในสาขาฟิสิกส์

แล้วจึงกลับมารับราชการต่อไปใน พ.ศ.
๒๔๗๒ เป็นอาจารย์เอกในคณะอักษรศาสตร์และ
วิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วไป
เป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมวิฆชาธิการ ในปี ๒๔๗๓
พ.ศ. ๒๔๗๕ ย้ายกลับไปเป็นคณบดีคณะอักษรศาสตร์
และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ยังคง
เป็นหัวหน้าแผนกคณิตศาสตร์ในกรมวิฆชาธิการอยู่ด้วย

พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นอธิบดีกรมมหาวิทยาลัย พ.ศ.

๒๔๗๘ ย้ายมาเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการแต่ให้รักษา
การตำแหน่งอธิบดีกรมมหาวิทยาลัยอยู่ด้วยจนถึง พ.ศ.

๒๔๗๙ จึงพ้นหน้าที่ คงเป็นแต่อธิบดีกรมศึกษา—
การตำแหน่งเดียว พ.ศ. ๒๔๘๐ ทางราชการ

จัดแยกกรมศึกษาธิการออกเป็นกรมสามัญศึกษาและ
กรมวิชาการ โปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งอธิบดี
กรมวิชาการ (ต่อมาเปลี่ยนเป็นกรมอาชีวศึกษา)

พ.ศ. ๒๔๘๕ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์
(คนแรกในประเทศไทย) ในคณะอักษรศาสตร์
และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในปี
เดียวกันนี้ย้ายไปเป็น อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

พ.ศ. ๒๔๘๗ กลับมาเป็นอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย และรักษาการตำแหน่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมด้วย
พ.ศ. ๒๔๘๘ รักษาการตำแหน่ง

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการอีกตำแหน่งหนึ่ง จนสิ้นปีจึง
คงเป็นแต่อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตำแหน่ง

(๑๑)

เกยว ครนเมอตังคณะรัฐศาสตร์ชนในจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๔๙๑ ก็ต้องทรงรักษา
การตำแหน่งคณบดีแห่งคณะรัฐศาสตร์อีก และใน
พ.ศ. ๒๔๙๒ ยังต้องรักษาการตำแหน่งคณบดี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีแทนคณบดีซึ่งลาป่วย
อีกตำแหน่งหนึ่ง รวมสามตำแหน่งด้วยกันจบจน
วันถึงชีพตกษย นอกจากงานด้านอธิการที่กล่าวมาแล้ว
นยงทรงสอนภาษาอังกฤษแก่นิสิตยทลือกสปีดาหละ
๔ ชั่วโมง.

ในส่วนราชการ พิเศษได้เป็นผู้แทนรัฐบาลไป
ประชุม ณ ต่างประเทศ ๓ ครั้ง คือ พ.ศ. ๒๔๗๓
เรื่องวชากอนประวัติศาสตร์ทธานอย พ.ศ. ๒๔๘๐
เรื่ององค์การครุสทพันธ์สากลที่ประเทศญีปุ่น พ.ศ.
๒๔๙๑ เรื่องมหาวิทยาลัยระหว่างประเทศที่อุเทรคต์
ประเทศวิลันดา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ คือ ประ
ถมาภรณ์มงกุฎไทย (พ.ศ. ๒๔๘๖)

(๑๒)

ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดพระบรมวงศานุวงศ์
ปละ ๑๒๐๐ บาท เงินเดือน ๑๑๐๐ บาท

ในขณะทรงศึกษา

ตำแหน่งกตมคกคคค

๑. เป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย

๒. ,, อ.ก.พ. วิสามัญ พิจารณาตีราคา
ประกาศนียบัตรของผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ
เพื่อเข้ารับราชการ

๓. เป็น กรรมการสอบไล่ผู้ที่จะไปศึกษาต่อใน
ต่างประเทศของ ก.พ. และของคุรุสภา กยทั้งของ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๔. เป็นกรรมการอำนวยการคุรุสภา

๕. เป็นนายกสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

๖. เป็นกรรมการวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

๗. เป็นกรรมการสมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษ

๘. เป็นกรรมการราชกรีฑาสโมสร

๙. เป็นกรรมการราชตฤณมัยสมาคม

๑๐. เป็นกรรมการราชยานยนตรสมาคม

๑๑. เป็นนายกกรรมการสมาคมสงเคราะห์สัตว์

๑๒. เป็นเลขานุการสมาคมกอล์ฟ

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกทั้งพระทัยทำงานขององค์
การต่าง ๆ นด้วยความสุจริตและแข็งขัน จนเป็นที่
นิยมสรรเสริญแก่เพื่อนร่วมงานทั่วไป เช่นจะเห็นได้
ในคราวที่ญุ่นกริธาทัพเข้ามาในบ้านเมืองเราในมหา
สงครามที่แล่วมา กองทัพญุ่นเข้ายึดเอาราชกรีธา
สโมสรสถาน และฝรั่งที่เป็นกรรมการก็ถูกจับหมด
กรรมการที่เหลืออยู่ประชุมกันเลือกตั้งให้หม่อมเจ้า
รัชฎาภิเศกเป็นประธานแทนฝรั่งที่ถูกจับไปท่านก็ได้ทรง
ทำการช่วยเหลือเพื่อนหนักเป็นเบาไปได้หลายสถาน
ต่อมาภายหลัง เมื่อท่านลาออกจากสมาชิกภาพสโมสร
จึงเชิญให้เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์อ้างว่าเพื่อสนองคุณที่
ท่านได้ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งในสมัยสงครามนั้น

แท้จริงหม่อมเจ้ารัชฎาภิเศกเป็นผู้ทำอะไรทำจริง
เสมอ นับแต่ในการเรียนเป็นต้นมา ตลอดจนในการ
เล่น เช่น เล่นฟุตบอล เล่นกอล์ฟ เล่นกลว้ยไม้ ทำ
การช่างไม้ และเลี้ยงสุนัข ท่านลงทุนลงแรงจริง จน
ได้ผลถึงขั้นที่เรียกว่าอดได้เสมอ.

หม่อมเจ้า รัชฎาภิเศก ทรง สโมสร กับ หม่อมเจ้า
หญิงพิมพ์ราไพ พระธิดาพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
หลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ มีธิดาคือ หม่อมราชวงศ์ปรียา
โสณกุล

ในส่วนอุปนิสัย โดยฉะเพาะที่เกี่ยวกับการ
รับราชการนั้น นายกาญจน์ ภิรมย์ ผู้ร่วมราชการ
กับท่านได้เรียบเรียงไว้โดยพิสดารแล้ว จะได้คิดมา
ไว้ต่อไปรวมทั้งเรื่อง ประชวร และถึงชีพตก ษย ด้วย
โดยมิได้แก้ไขนอกจากที่จำเป็นเช่นที่คลาดเคลื่อนจาก
ความจริงไปบ้างในเรื่องการประชวรตอนท้ายนี้ แต่จะ
ขอกล่าวเพิ่มเติมอีกสักหน่อยในที่นี้ว่า ครึ่งหนึ่งกรม
หมื่นเทว วงศ์ โรทย เสนาบดีว่าการ ต่าง ประเทศ ใน

รัชกาลที่ ๗ ได้ตรัสแก่พระองค์เจ้าอนนทวาท "รัช
 ฎาภิเศกเป็นคนมีความรู้ และสติปัญญาความสามารถ
 เหมาะกับกระทรวงต่างประเทศจริงๆ ฉันเห็นว่า ถ้า
 มาทำงานทางนี้จะได้ดีมาก แต่ได้ช้วนแล้ว เธอก็ไม่
 ยอมมา" ตามที่กล่าวมานี้ ท่านผู้อ่านที่ได้ทราบความ
 เป็นอยู่ของ หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศก ในด้านทรัพย์สินสมบัติ
 แล้วคงจะเห็นว่าพระทัยของท่านได้เป็น อย่างดีว่า เป็น
 อย่างไร นอกจากอคติที่จะไม่ละทิ้งผู้ใดแล้ว เหตุ
 หนึ่งที่ทำให้ท่านมีภักดีมั่นคงต่อกระทรวงศึกษาธิการนั้น
 คงเป็นเหตุจากกระทรวงนี้ได้เคยแสดงความกรุณาแก่ท่าน
 ด้วย คือในระหว่างที่ปฏิบัติงานอยู่ในประเทศอังกฤษหลัง
 จากที่สอบได้ปริญญาแล้วนั้น ท่านประสบเป็นวรรณ
 โรค มีอาการหนักมาก ต้องพักรักษาอยู่ช้านาน ถ้า
 เจ้ากระทรวงอ้างความสิ้นเปลืองพระราชทรัพย์เรียกกลับ
 มาเสีย ท่านก็คงไม่มีชีวิตรอดมาได้ถึงเพียงนี้ เพราะ
 โรคของท่านในครั้งนั้นมีผู้เชี่ยวชาญรักษา ได้ช่วย แต่
 หมอที่รักษาอยู่นั้นท่านนั้น

(๑๖)

ต่อไปนี้เป็นข้อความที่นายกาญจน์ ภิรมย์ เรียบเรียงลงพิมพ์ในหนังสือวิทยาทารย์ และอาชีวะสาร คัดมาชวแต่ตอนท้าย

“ในทางการศึกษานับว่าพระองค์ท่านมีการศึกษาอย่างดีเยี่ยมมณีนาง สมนกขที่ไต่รบแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญๆ ในราชการ ตลอดเวลาบรรพชา—การไม่เคยมีเรื่องราวเป็นที่ต่างพร้อยประการใด ไม่สนพระทัยในเรื่องการเมืองหรือเรื่องราวส่วนตัวของใครๆ ทั้งสิ้น แต่หมกมุ่นในระเบียบราชการบริหารอันเป็นงานในหน้าที่โดยเคร่งครัด ไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะสามารถมาเหนี่ยวรั้งให้พระองค์ละเมิดหรือ โน้มเอียงจากระเบียบบริหารตลอดเวลาที่ทรงบรรพชาสามารถตัดสินใจสั่งงานได้อย่างเฉียบขาดและรวดเร็วโดยไม่ผิดพลาด ซึ่งควรแก่การสรรเสริญยิ่งนัก

บุคคลลักษณะอันสำคัญยิ่งที่สมควรนำมากล่าวก็คือ ทรงพุดน้อย แต่ทำมาก พุดคำใดมีคนเชื่อถือ เพราะกอบปรุด้วยเหตุและผล ซึ่งบุคคลลักษณะ

ขอนมโกลีมาแต่เมื่อใดทรงดำรงตำแหน่งใหญ่โตในวง
 ราชการแล้วเท่านั้น ความเห็นและคำแนะนำของพระ
 องค์ท่านมีผู้นิยมเชื่อถือมา แต่สมัยที่ยังทรงศึกษาอยู่ใน
 ประเทศอังกฤษ ในการประชุมต่าง ๆ ทั้งในและนอกวง
 ราชการ จะเห็นได้ว่าพระองค์เป็นผู้ทรงฟังมากกว่า
 ชอบบอกริบาย แต่เมื่อเห็นว่าพวกกันไปพดกันมาสม
 ควรแล้ว ก็ทรงตัดบทและให้ความเห็นซึ่งพร้อมด้วย
 เหตุและผลในทางที่ทรงเห็นว่าสมควร ซึ่งที่ประชุมนั้น ๆ
 มักจะเห็นพ้องด้วย และลงมติตามข้อเสนอของพระองค์
 ท่านอยู่เสมอ ๆ

การปฏิบัติงานนั้น ไม่ว่าเป็นงานส่วนพระองค์
 หรือราชการ ถ้าสิ่งใดพอทำเองได้มักทรงทำเองเสมอ
 ไม่ชอบใช้ใคร แม้งานธรรมดาสามัญก็ทำได้ เช่น
 พิมพ์คฤหาษาอังกฤษ แก้วรถยนต์ เลื่อยไม้ คั่วกาแฟ
 ฯลฯ สำหรับในทางราชการก็ต้องทรงเหนื่อยยาก
 ตรากตรำมาตลอดสมัยที่ทรงรับราชการ เพราะต้องทำ
 งานในตำแหน่งที่สำคัญ ๆ หลายตำแหน่งพร้อมกัน

เรื่อยมา ทรงมีพระนิสสัยโมโหง่ายแต่หายเร็ว ถ้าผู้ใด
 ใ้บังคับบัญชาปฏิบัติงานผิดพลาดก็มักจะกรวทนต์ แต่
 ไม่เป็นภัยแก่ใคร ๆ ไม่ทรงพยายามทอาฆาต สิ่ง
 แล้วไปแล้วเป็นแล้วกันไป มีพระเมตตาแก่ผู้อยู่ใ้
 บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ไม่มีการลงโทษคนโดย
 ปราศจากเหตุผล สิ่งทีระแวงสงสัยก็ทรงยกประโยชน์
 ใ้แก่ผู้ต้องหาทุกรายไป ยิ่งกว่านั้น พระองค์ไม่พอ
 พระทัยทีจะลงโทษใคร ๆ ถึงขอขาดขาดตายเช่นไล่
 หรือปลดออก เว้นแต่จะเป็นความผิดทีปรากฏชัดแจ้ง
 จนไม่สามารถหลีกเลี่ยงต่อการลงโทษตามระเบียบ
 พระราชบัญญัติใ้จริง ๆ พอพระทัยทีจะลงโทษแต่
 เพียงใ้ผู้ละเมิดสังวรณในความผิด เช่นการคักเงิน
 เดือนเป็นต้น

ในบรรดาสรรพวิชาการทั้งหลาย ดเหมือนจะ
 ทรงสนพระทัยในทางวิศวกรรมเครื่องกล คณิตศาสตร์
 และวิชาภาษาอังกฤษ ยิ่งกว่าอื่นใดทั้งหมด ฟังสังเกต
 ใ้จากเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิชาการและ

กรมอาชีวศึกษา ได้ทรงปลูกปล้าคิดค้นหาเครื่องมือ
 เครื่องใช้สำหรับโรงเรียน ช่างกลปทุมวันด้วยพระองค์
 เอง และเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมส่งเสริม
 อุตสาหกรรมก็ทรงเอาพระทัยใส่ตรวจสอบเครื่องปั้นดิน
 ทอผ้าที่เจ้าหน้าที่คิดทำขึ้นด้วยความใกล้เคียงศิลปะ
 ละออจนใช้การได้ดี นับเป็นประดิษฐ์กรรมที่สามารถ
 ทำได้เองภายในประเทศ ราคาถูก และเกิดประโยชน์
 อันไพศาลแก่คนกรุงค่อนประเทศ ใช้แก้ขัดในยาม
 สงครามได้เป็นอย่างดี ทางคณิตศาสตร์นั้นทรงชำซอง
 เชี่ยวชาญทั้งเลขคณิตและเรขาคณิต ส่วนวิชาภาษาอังกฤษ
 พระองค์ก็ทรงมีวิชาความรู้พอจะสอนภาษาอังกฤษ
 แก่คนอังกฤษส่วนมากได้เป็นอย่างดีทีเดียว
 มีพระนิสัยสลับเปลี่ยนอยู่อย่างหนึ่งที่โปรดการเลี้ยง
 สุนัข ได้ทรงเลี้ยงสุนัขพันธุ์ฝรั่งทั้งขนาดใหญ่และ
 ขนาดย่อมไว้หลายตัว และทะนุบำรุงสุนัขเลี้ยงอย่างถึง
 ขนาด มีการประทานอาหารชนิดดี ๆ ให้กิน เช่น
 เนยวู ซึ่งโดยมากมักจะทรงชอเองวันละหลายบาท

และให้นอนไม่ว่าในที่ต่ำที่สูง เวลาเสด็จไปที่ไหนมักจะ
เอาสุนัขเหล่านั้นไปด้วย ทักวัก ๆ ก็ได้ประโยชน์ใน
การเฝ้าและเฝ้ายามเฝ้าบ้านได้เป็นอย่างดี ทุกเวลา
เช้าและเวลาเย็นถ้าไม่ประจวบก็ทรงวิ่งเล่นเดินเที่ยว
เล่นตามถนนเพลินจิตต์ ราชประสงค์และถนนเพชรบุรี
 ฯลฯ เคยทรงนำสุนัขเข้าประกวดได้รับรางวัลด้วย
หลายใบ

โรคเนื้องูในหลอดอาหารของพระองค์นี้ เท่า
ที่ทราบ คือในระยะแรกในเดือน กรกฎาคม ๒๔๙๒
ได้เสด็จไปรักษาพระองค์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แต่
พออาการทุเลากลับจาก โรงพยาบาลก็เข้าทำงานทันที
ได้ทรงพักผ่อนให้ร่างกายสมบูรณ์เสียก่อน ทั้งยังทำ
งานเกินกว่าหน้าที่อีกด้วย คือแทนที่จะนั่งคุมงานและ
สั่งการในหน้าที่อธิการบดีเท่านั้น กลับเข้าไปช่วยสอน
ภาษาอังกฤษแก่นิสิตในชั้น อักษรศาสตร์ปีที่ ๔ อีก
ด้วย วันละ ๑ ชั่วโมง โดยทรงเข้าพระทัยว่านิสิต
ส่วนมากมักจะอ่อนในวิชาภาษาอังกฤษ มีผู้หวังคบบาง

ท่านใดทูลเตือนว่า การสอนภาษาอังกฤษเป็นภัยต่อ
 พระองค์มาก เพราะจะเกิดอีกเสบในลำคอด้วย โรคเดิม
 แต่กลับทรงรับสั่งว่า ใคร ๆ ที่เป็นโรคนี้ต้องตายด้วยกัน
 ทุกคนจะตายเร็วหรือช้าเท่านั้น นับเป็นผู้มีพระทัยเข้ม
 แข็งและรักงานยิ่งยวด โดยมีใ้ทูลหวั่นพระองค์เอง และ
 แม้ในเวลา ๓ ชั่วโมงก่อนที่จะสิ้นชีพยังรับสั่งถามถึง
 การงานจากผู้รักษากรในตำแหน่งเลขาธิการมหา—
 วิทยาลัยที่ไปเฝ้าภายในห้องบรรทม

ในครึ่งหลังนั้ประชวรเป็นไข้หวัดแล้วเป็นนิวโม-
 เนียรวม ๑๕ วันถึงชีพิตักษัย ทั้งนี้ก็เพราะโรคเนอ
 ร่ายงอกเป็นเหตุให้เสวยอาหารได้ไม่พอแก่การที่จะต้าน
 ทานพะโรค

ในเกียรติประวัติของพระองค์ท่าน พอจะประมวล
 ได้ว่าทรงเป็นอัจฉริยบุรุษผู้เพียบพร้อมด้วยคุณงาม
 ความดี ๕ ประการ คือ—

๑. เป็นผู้ไม่รุ่มในสรรพวิชาการที่ร่ำเรียนมา
 ประมาณพระองค์อาจเป็นบุตรที่มีความรู้น้อยอยู่เสมอ

๒. เป็นผู้ทำงานโดยมีระเบียบแบบแผน และ
ข้อตรงต่อหน้าที่

๓. เป็นผู้พบน้อย และพูดเฉพาะแต่สิ่งที่ควร
ด้วย เหตุและผล แต่ทำงานมาก โดยมุ่งหวังให้เกิด
ประโยชน์ส่วนรวม

๔. เป็นผู้เมตตาากรุณาแก่ผู้น้อย มี
ใจดีใจปรอง เว้นเสียซึ่งความอาฆาตพยาบาท

๕. เป็นผู้รกร่างงานยิ่งกว่าชีวิต
ด้วยคุณธรรมความดีประการฉะนี้ จึงขอสด
พระเกียรติเพื่อเป็นแบบ ชะบับ แก่อนุชนรุ่นหลังจักพึง
ประพฤติตาม และขอจงพระวิญญูญาณจงเสวยสุขใน
สัมปราชญ์นั้น เทอญ."

คำบูชาคุณของผู้แต่งเรื่องเทียวชะวา

ขอแสดงความสำนึกในพระกรุณาคุณแห่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ) เจ้าคุณพระศาสนโสภณ (จวน) พระราชวรวงศ์เขม กรมหมื่นพิทยาลงกรณ และหลวงศรีอมรญาณ ผู้ได้ประทานคำแนะนำทักท้วง และแก้ไข ในการแต่งฉันทเรื่องเทียวชะวานี้ ข้าพเจ้าขอเทอดพระคุณท่านที่ไดกล่าวพระนามและนามมาแล้วไว้ในที่อาจารย์ณ ที่นี้ เพราะมิได้กล่าวไว้ในคำฉันทนี้

อนึ่ง แต่เดิมมาข้าพเจ้ามิได้เคยพยายามแต่งฉันทเลย จนกระทั่งไปสอนที่โรงเรียนราชชนกต้องศึกษาสำหรับสอนให้นักเรียนอ่านเรื่อง อิลราช และสามัคคีเภท เมื่อได้อ่านจริง ๆ ประกอบทั้งฟังนักเรียนอ่านตามทำนองพร้อมกันแล้ว ก็เกิดความซาบซ่านและเลื่อมใสยิ่งนัก นึกใคร่จะแต่งบ้างก็ยงหาเรื่องไม่ได้เหมาะใจ ต่อเมื่อได้ไปเทียวประเทศชะวาใน พ.ศ. ๒๔๘๐ แล้วจึงได้เริ่มแต่ง เมื่อมาพิเคราะห์ดูภายหลัง

หลังจากนั้นก็ได้พยายามเขียนแบบฉันททั้งสองเล่ม
 นั้นเสียจนกระทั่งถึงขั้นที่เรียกได้ว่าหลับตาทำตาม ถึง
 จะเห็นได้ในการเรียงลำดับฉันทต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้คง
 เป็นด้วยความนิยมอย่างยอดเยี่ยมนั่นเอง จึงขอเชิญ
 บุญคุณของท่านผู้แต่งฉันททั้งสองเล่มนั้นไว้ในฐาน
 อาจารย์อีกด้วยเถิด

เรื่องเที่ยวตระเวนไปแต่งเพลงพิมพ์ในหนังสือ
 ราชบัณฑิตยสถาน หลวงศรีอมรญาณขอไปพิมพ์แจกงาน
 ศพบุตรชายครึ่งหนึ่ง การพิมพ์ครึ่งนั้นเป็นครึ่งที่สาม

บ้านถนนเพชรบุรี

วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓

เรื่องเตยวชะวา

สัททูลลวิกกพิต ฉันท

ขอนบวิรัตนตรัยวิไลสรณคุณ
ขานเบิกประเทืองบุญ— ยงาม
นบคุณขัตติยอัฐมรัชชวรนาม
อานันทิธ ครอบสยาม สราญ
นบคุณชนกชนนีธมี กรุณมาน
โอบเอออรุณบาล ขวาย
อกสมเด็จลีลพิชรินทรฤสาย
ท่านเลียงเจริญกาย และใจ
บรรดาวิทยคุณและสุนทรวินัย
ข้าไทกักด้วยไท ประทาน
ให้ทั่วทั้งคุณคณะครุ ธิ กวิทยการ
ท่านผู้จรรจาจารย์ พิจิตร

ทรงสอนสั่งและก่ให้^๔พระวาทะสุจริต
ช่วยเหลือเสมอมิตร มิวาย

ข้าขอ^๕ทง^๕พริยานภาพะอภิปราย
เชิงฉันทบรรยาย ชะวา

เพื่อ^๕ผองศิษย์พิศ^๔ก็เพิ่ม^๕พิจยปรา—
กฏคุ^๔ระบัญญัติ พิศาล

ทวย^๕เทศความสุ^๔ริทวิ^๔ศิษ^๔ม^๔น^๔ส^๔การ
ขอ^๕ข้า^๕สำ^๕เร^๕งาน ประพันธ์

อย่า^๕ค้ำ^๕คัง^๕และ^๕มี^๕พล^๕ง^๕ณ^๕ล^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕ส^๕น^๕ท์
ถูก^๕ค^๕พิ^๕ท^๕ส^๕ม^๕อ^๕ก^๕น^๕ มิคลา

กาพย์ฉบัง

แถลง^๕เร^๕อ^๕ง^๕เท^๕ย^๕ว^๕เม^๕อ^๕ง^๕ชะ^๕วา สิบ^๕เอ^๕จ^๕เม^๕ษา —
ย^๕น^๕มา^๕ส^๕ก^๕ค^๕ลา^๕ค^๕า^๕ก^๕ส^๕ถ^๕า^๕น
สู่^๕เม^๕อ^๕ง^๕ส^๕ม^๕ท^๕ร^๕ป^๕รา^๕กา^๕ร สด^๕ล^๕มา^๕ร^๕ค^๕สำ^๕รา^๕ญ^๕
สำ^๕ห^๕ร^๕บ^๕ร^๕ถ^๕แล^๕น^๕ส^๕ะ^๕ท^๕ว^๕ก^๕ตา^๕ย

ถึง ^๕ ทารก ^๕ ออ ^๕ ค ^๕ เรียง ^๕ ราย	ต่าง ^๕ คน ^๕ ฝน ^๕ ฝาย
พวก ^๕ พ้อง ^๕ ก ^๕ ล ^๕ ง ^๕ พร ^๕ อ ^๕ ม ^๕ เพร ^๕ ยง	
“กร ^๕ ง ^๕ เก ^๕ า” เก ^๕ า ^๕ ส ^๕ ม ^๕ ช ^๕ อ ^๕ เล ^๕ ยง	เป็น ^๕ เรือ ^๕ ล ^๕ า ^๕ เล ^๕ ยง
ส ^๕ ล ^๕ ม ^๕ และ ^๕ คล ^๕ น ^๕ ท ^๕ น ^๕ ท ^๕ า ^๕ น	
ถึง ^๕ “บ ^๕ อ ^๕ น ^๕ ต ^๕ ร ^๕ ก ^๕ ” ช ^๕ ล ^๕ ย ^๕ า ^๕ น	อ ^๕ า ^๕ อ ^๕ อ ^๕ พ ^๕ าร
ส ^๕ ำ ^๕ ร ^๕ า ^๕ ญ ^๕ ต ^๕ ง ^๕ อ ^๕ ย ^๕ เ ^๕ ร ^๕ อ ^๕ น ^๕ ห ^๕ ล ^๕ ว ^๕ ง	
ห ^๕ อ ^๕ ง ^๕ น ^๕ อ ^๕ น ^๕ ห ^๕ อ ^๕ ง ^๕ น ^๕ ึ่ง ^๕ ท ^๕ ง ^๕ ป ^๕ ว ^๕ ง	ลา ^๕ ค ^๕ พ ^๕ ร ^๕ ม ^๕ เ ^๕ ก ^๕ น ^๕ ค ^๕ ว ^๕ ง
ตา ^๕ ค ^๕ า ^๕ ษ ^๕ ต ^๕ ว ^๕ ย ^๕ เ ^๕ ร ^๕ อ ^๕ ง ^๕ อ ^๕ ล ^๕ ง ^๕ ค ^๕ าร	
ห ^๕ อ ^๕ ง ^๕ เ ^๕ ล ^๕ พ ^๕ ก ^๕ ก ^๕ ษ ^๕ เ ^๕ พ ^๕ ย ^๕ ง ^๕ พ ^๕ ี ^๕ ม ^๕ าน	เพ ^๕ ย ^๕ ข ^๕ พร ^๕ อ ^๕ ม ^๕ อ ^๕ า ^๕ ห ^๕ าร
ค ^๕ ว ^๕ ห ^๕ ว ^๕ าน ^๕ เ ^๕ ล ^๕ ค ^๕ ร ^๕ ส ^๕ เ ^๕ ล ^๕ อ ^๕ ห ^๕ ล ^๕ า ^๕ ย	
ค ^๕ น ^๕ เ ^๕ ร ^๕ อ ^๕ เ ^๕ อ ^๕ เ ^๕ พ ^๕ อ ^๕ ท ^๕ ก ^๕ น ^๕ า ^๕ ย	ไ ^๕ ม ^๕ มี ^๕ ห ^๕ ย ^๕ า ^๕ บ ^๕ ค ^๕ า ^๕ ย
แ ^๕ ต ^๕ ง ^๕ ก ^๕ า ^๕ ย ^๕ ก ^๕ เ ^๕ ร ^๕ ย ^๕ ข ^๕ ร ^๕ ะ ^๕ เ ^๕ ย ^๕ ข ^๕ ต ^๕ ี	
เร ^๕ อ ^๕ ไ ^๕ ห ^๕ ญ ^๕ ไ ^๕ พ ^๕ ค ^๕ าล ^๕ ไ ^๕ ส ^๕ ก ^๕ ี	ส ^๕ ี ^๕ น ^๕ ค ^๕ ำ ^๕ ก ^๕ มี ^๕
ไ ^๕ ม ^๕ ส ^๕ ก ^๕ ข ^๕ าว ^๕ ส ^๕ ำ ^๕ ร ^๕ ม ^๕ a ^๕ ก ^๕ m ^๕ a ^๕ y	
ข ^๕ น ^๕ ล ^๕ ง ^๕ ท ^๕ อ ^๕ ง ^๕ เ ^๕ ร ^๕ อ ^๕ เ ^๕ ร ^๕ ย ^๕ ง ^๕ ร ^๕ a ^๕ y	จ ^๕ ว ^๕ บ ^๕ ร ^๕ ุ่ง ^๕ ส ^๕ ุ ^๕ ร ^๕ ย ^๕ น ^๕ a ^๕ y
ม ^๕ ี ^๕ ว ^๕ a ^๕ y ม ^๕ ี ^๕ ห ^๕ ย ^๕ อ ^๕ น ^๕ ฝ ^๕ อ ^๕ น ^๕ ป ^๕ l ^๕ o ^๕ n ^๕ g	

จนย้ายชายแสงสุริยง
ลงทางทักษิณทิศา

สามวันคืนแสนธำรา
เห็นแต่วงวนชลสาย

ทลั๑ บหาอรุณเริงฉาย
นามสังคโปรีโอฬาร

ทอดลมอรอกลางสาครา
ตรวจอ๒ นามย๒ ทนท

จัน๒ หารอย๒ เศษมากม
คคท๑ จะ๑ ชน๑ หากิน

ท้วยเหตุ๑ ชค๑ สน๑ ทร๑ พย๑ สน
ระบิลว่า๑ พว๑ กมา๑ เต็ม

ก่อการณ๑ ชค๑ แข็ง๑ แรง๑ เหม
มี๑ ตอง๑ ต่อ๑ ใจ๑ นาย๑ งาน

ตน๑ จง๑ ละ๑ ทง๑ ถน๑ ฐาน
หมายการ๑ ระ๑ ไค๑ แทน๑ กัน

จึงออก๑ แล่น๑ ตรง

แล๑ ลุ๑ ต๑ สาย๑ ตา

บรรล๑ เมือง๑ หมาย

ข๑ ค๑ เท๑ ยว๑ หมอ๑ มา

ต่าง๑ คน๑ เปรม๑ ปรี๑ ติ

อีก๑ ทง๑ ไค๑ ยิน

เรีย๑ ก๑ เงิน๑ เต๑ ोन๑ เต๑ ม

พว๑ ก๑ พ้อง๑ พง๑ ศ๑ ภา๑ ร

ต่างชนชาวของพลวน	เติกน้อยห้อยพ่น
ผูกผ้าพาดหลังมารดา	
แต่เป็นทนายเวทนา	ต้องกรำกายา
อยู่เกาะกักต้อนนานวัน	
ทวยเหตุไ้ผ่านเขตต์อื่น	เกิดเภทภัยัน —
ตรายคือโรคอหิวาต์	
แท้จริงมิไ้กรายมา	กรุงเทพ ฯ นครา
จะผ่านก็เพียงสัชง	
แต่ฝรั่งนับเอาเหมือนตัง	ไ้เข้ามายัง
สถานที่โรคเกิดมี	

วสันตติลก

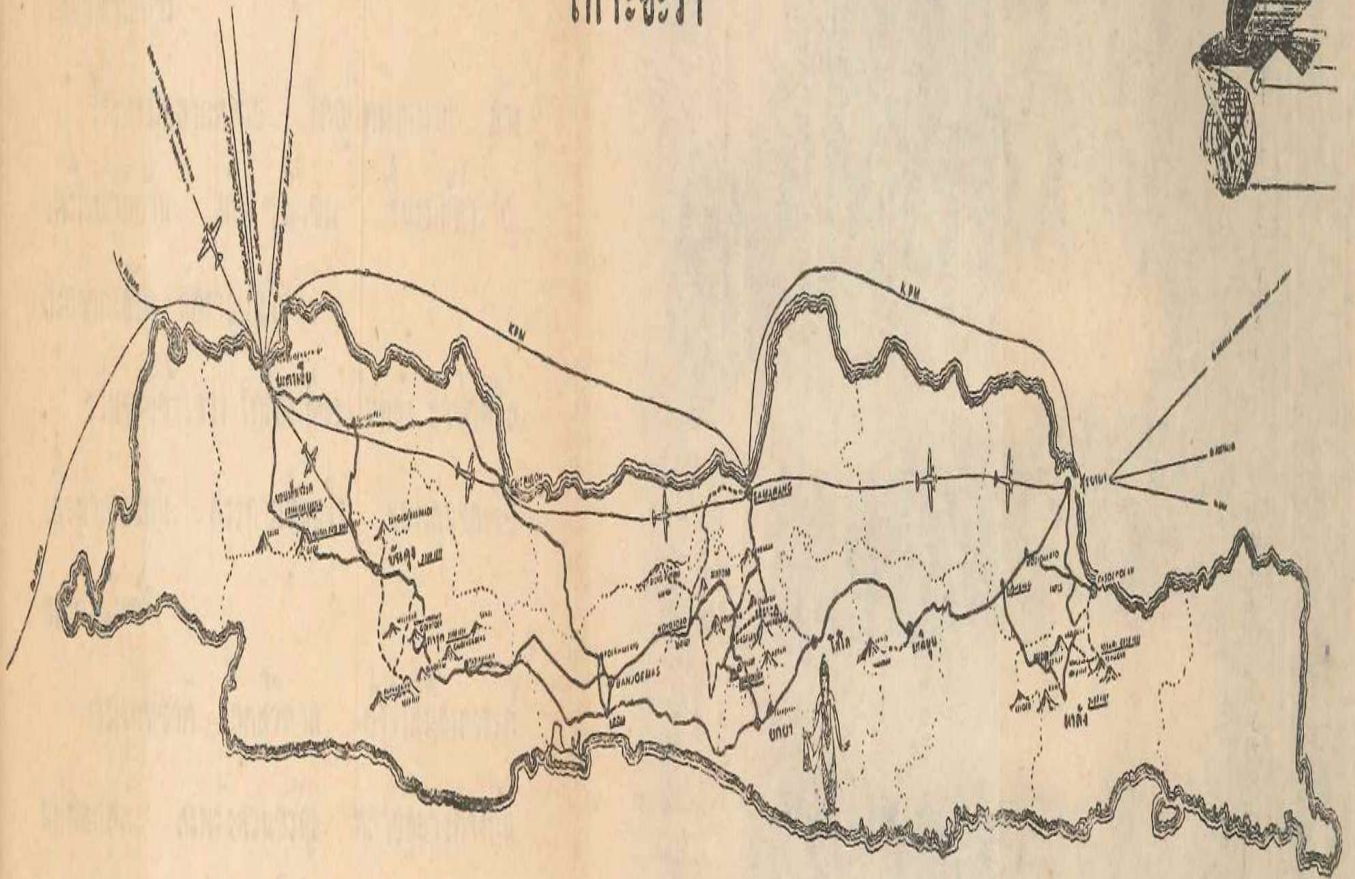
พวกเราก็ลองชวนะสินธุ์	จรลั บรศร
ชมเคหฐานรถวิถิ	สถลมารคมูลานตา
สพสรวพพิสทวิจิต—	รพพิธญา
อาภรณ์และภักษคณนา	ขมิถวนชะบวนพรวณ

ยวดยานตระการตระกลเกลื่อน นรเคลื่อนคระไลอนนต^๕
 ต่างชาติประหลาดสกุลวรร— ฌวินีศละลานตา
 ภิณณชาติฝรั่งทมพี^๑จีน มะละยู^๒และบ้า^๓บ้า
 แขนกลี^๔กซ์และสิงห์^๕ชะวา ยม^๖วิ^๗ประมาณ^๘พงศ์^๙
 บ้ายคล้อย^{๑๐}กั^{๑๑}ส^{๑๒}ชล^{๑๓}พิมาน จร^{๑๔}มา^{๑๕}ม^{๑๖}ล^{๑๗}ม^{๑๘}หลง
 สอง^{๑๙}ค^{๒๐}น^{๒๑}ก^{๒๒}ะ^{๒๓}เอ^{๒๔}ก^{๒๕}ท^{๒๖}ะ^{๒๗}ต^{๒๘}ร^{๒๙}ง ประ^{๓๐}ล^{๓๑}ท^{๓๒}า^{๓๓}ชะ^{๓๔}วา^{๓๕}พล^{๓๖}ัน
 เมือง^{๓๗}ปะ^{๓๘}ตะ^{๓๙}เว^{๔๐}ีย^{๔๑}บ^{๔๒}วร^{๔๓}เช^{๔๔}ต^{๔๕}ต^{๔๖} นคร^{๔๗}เร^{๔๘}ะ^{๔๙}เฉ^{๕๐}ติ^{๕๑}ณ^{๕๒}ัน
 ไพ^{๕๓}ลา^{๕๔}ส^{๕๕}สะ^{๕๖}ฮา^{๕๗}ค^{๕๘}อ^{๕๙}ค^{๖๐}ม^{๖๑}ส^{๖๒}ร^{๖๓} — พ^{๖๔}พ^{๖๕}ณ^{๖๖}ิ^{๖๗}ช^{๖๘}ยา^{๖๙}กา^{๗๐}ร^{๗๑}
 โรง^{๗๒}แ^{๗๓}รม^{๗๔}เค^{๗๕}ะ^{๗๖}แส^{๗๗}ง^{๗๘}ค^{๗๙}์^{๘๐}ส^{๘๑}ภ^{๘๒}วิ^{๘๓}ค^{๘๔}ิ^{๘๕}ษ^{๘๖} — ฎ^{๘๗}พิ^{๘๘}ท^{๘๙}ิ^{๙๐}ร^{๙๑}อา^{๙๒}คา^{๙๓}ร^{๙๔}
 ใ^{๙๕}ห^{๙๖}ญ^{๙๗}ก^{๙๘}ว^{๙๙}าง^{๑๐๐}ส^{๑๐๑}ล^{๑๐๒}าง^{๑๐๓}ค^{๑๐๔}ุ^{๑๐๕}พิ^{๑๐๖}มา^{๑๐๗}น ฌ^{๑๐๘} ส^{๑๐๙}ุ^{๑๑๐}เม^{๑๑๑}ร^{๑๑๒}ฎ^{๑๑๓}ฎ^{๑๑๔}
 อา^{๑๑๕}หา^{๑๑๖}ร^{๑๑๗}ทะ^{๑๑๘}ระ^{๑๑๙}กา^{๑๒๐}ร^{๑๒๑}พิ^{๑๒๒}พิ^{๑๒๓}ช^{๑๒๔}พ^{๑๒๕}ร^{๑๒๖}ร^{๑๒๗} — ฌ^{๑๒๘}จะ^{๑๒๙}ส^{๑๓๐}ร^{๑๓๑}ร^{๑๓๒}แส^{๑๓๓}ว^{๑๓๔}ง^{๑๓๕}ห^{๑๓๖}า
 อย^{๑๓๗}าง^{๑๓๘}ฝ^{๑๓๙}ร^{๑๔๐}ง^{๑๔๑}แ^{๑๔๒}ล^{๑๔๓}ะ^{๑๔๔}ล^{๑๔๕}ก^{๑๔๖}ษ^{๑๔๗}ณ^{๑๔๘}ชะ^{๑๔๙}วา ต^{๑๕๐}ละ^{๑๕๑}ล^{๑๕๒}้วน^{๑๕๓}ผ^{๑๕๔}ะ^{๑๕๕}ง^{๑๕๖}ท^{๑๕๗}า
 ห^{๑๕๘}อง^{๑๕๙}เ^{๑๖๐}ล^{๑๖๑}เ^{๑๖๒}น^{๑๖๓}ล^{๑๖๔}ิ^{๑๖๕}ลา^{๑๖๖}ศ^{๑๖๗}ร^{๑๖๘}ม^{๑๖๙}นิ^{๑๗๐}ร^{๑๗๑}ัน^{๑๗๒}ค^{๑๗๓}ร^{๑๗๔} ช^{๑๗๕}น^{๑๗๖}พ^{๑๗๗}ร^{๑๗๘}ร^{๑๗๙}ค^{๑๘๐}์^{๑๘๑}ป^{๑๘๒}ระ^{๑๘๓}ช^{๑๘๔}ุ^{๑๘๕}ม^{๑๘๖}ร^{๑๘๗}ำ
 ค^{๑๘๘}น^{๑๘๙}ต^{๑๙๐}ร^{๑๙๑}ระ^{๑๙๒}เว^{๑๙๓}ิง^{๑๙๔}ร^{๑๙๕}ส^{๑๙๖}ระ^{๑๙๗}บ^{๑๙๘}ำ ช^{๑๙๙}ณะ^{๒๐๐}เส^{๒๐๑}พะ^{๒๐๒}อา^{๒๐๓}หา^{๒๐๔}ร^{๒๐๕}
 ห^{๒๐๖}อง^{๒๐๗}ท^{๒๐๘}ส^{๒๐๙}ถ^{๒๑๐}ติ^{๒๑๑}ณ^{๒๑๒}ิ^{๒๑๓}จะ^{๒๑๔}ค^{๒๑๕}ำ^{๒๑๖}น^{๒๑๗}ว^{๒๑๘}ณ ย^{๒๑๙}ม^{๒๒๐}ิ^{๒๒๑}ถ^{๒๒๒}ว^{๒๒๓}น^{๒๒๔}จ^{๒๒๕}ำ^{๒๒๖}น^{๒๒๗}ว^{๒๒๘}น^{๒๒๙}ป^{๒๓๐}ระ^{๒๓๑}มา^{๒๓๒}ณ
 อ^{๒๓๓}พ^{๒๓๔}ภ^{๒๓๕}ัน^{๒๓๖}ต^{๒๓๗}ร^{๒๓๘}พา^{๒๓๙}ห^{๒๔๐}ิ^{๒๔๑}ระ^{๒๔๒}ทะ^{๒๔๓}ระ^{๒๔๔}กา^{๒๔๕}ร ะ^{๒๔๖}กะ^{๒๔๗}เค^{๒๔๘}ว^{๒๔๙}เ^{๒๕๐}ว^{๒๕๑}เ^{๒๕๒}ว^{๒๕๓}เ^{๒๕๔}ว^{๒๕๕}เ^{๒๕๖}ว^{๒๕๗}เ^{๒๕๘}ว^{๒๕๙}เ^{๒๖๐}ว^{๒๖๑}เ^{๒๖๒}ว^{๒๖๓}เ^{๒๖๔}ว^{๒๖๕}เ^{๒๖๖}ว^{๒๖๗}เ^{๒๖๘}ว^{๒๖๙}เ^{๒๗๐}ว^{๒๗๑}เ^{๒๗๒}ว^{๒๗๓}เ^{๒๗๔}ว^{๒๗๕}เ^{๒๗๖}ว^{๒๗๗}เ^{๒๗๘}ว^{๒๗๙}เ^{๒๘๐}ว^{๒๘๑}เ^{๒๘๒}ว^{๒๘๓}เ^{๒๘๔}ว^{๒๘๕}เ^{๒๘๖}ว^{๒๘๗}เ^{๒๘๘}ว^{๒๘๙}เ^{๒๙๐}ว^{๒๙๑}เ^{๒๙๒}ว^{๒๙๓}เ^{๒๙๔}ว^{๒๙๕}เ^{๒๙๖}ว^{๒๙๗}เ^{๒๙๘}ว^{๒๙๙}เ^{๓๐๐}ว^{๓๐๑}เ^{๓๐๒}ว^{๓๐๓}เ^{๓๐๔}ว^{๓๐๕}เ^{๓๐๖}ว^{๓๐๗}เ^{๓๐๘}ว^{๓๐๙}เ^{๓๑๐}ว^{๓๑๑}เ^{๓๑๒}ว^{๓๑๓}เ^{๓๑๔}ว^{๓๑๕}เ^{๓๑๖}ว^{๓๑๗}เ^{๓๑๘}ว^{๓๑๙}เ^{๓๒๐}ว^{๓๒๑}เ^{๓๒๒}ว^{๓๒๓}เ^{๓๒๔}ว^{๓๒๕}เ^{๓๒๖}ว^{๓๒๗}เ^{๓๒๘}ว^{๓๒๙}เ^{๓๓๐}ว^{๓๓๑}เ^{๓๓๒}ว^{๓๓๓}เ^{๓๓๔}ว^{๓๓๕}เ^{๓๓๖}ว^{๓๓๗}เ^{๓๓๘}ว^{๓๓๙}เ^{๓๔๐}ว^{๓๔๑}เ^{๓๔๒}ว^{๓๔๓}เ^{๓๔๔}ว^{๓๔๕}เ^{๓๔๖}ว^{๓๔๗}เ^{๓๔๘}ว^{๓๔๙}เ^{๓๕๐}ว^{๓๕๑}เ^{๓๕๒}ว^{๓๕๓}เ^{๓๕๔}ว^{๓๕๕}เ^{๓๕๖}ว^{๓๕๗}เ^{๓๕๘}ว^{๓๕๙}เ^{๓๖๐}ว^{๓๖๑}เ^{๓๖๒}ว^{๓๖๓}เ^{๓๖๔}ว^{๓๖๕}เ^{๓๖๖}ว^{๓๖๗}เ^{๓๖๘}ว^{๓๖๙}เ^{๓๗๐}ว^{๓๗๑}เ^{๓๗๒}ว^{๓๗๓}เ^{๓๗๔}ว^{๓๗๕}เ^{๓๗๖}ว^{๓๗๗}เ^{๓๗๘}ว^{๓๗๙}เ^{๓๘๐}ว^{๓๘๑}เ^{๓๘๒}ว^{๓๘๓}เ^{๓๘๔}ว^{๓๘๕}เ^{๓๘๖}ว^{๓๘๗}เ^{๓๘๘}ว^{๓๘๙}เ^{๓๙๐}ว^{๓๙๑}เ^{๓๙๒}ว^{๓๙๓}เ^{๓๙๔}ว^{๓๙๕}เ^{๓๙๖}ว^{๓๙๗}เ^{๓๙๘}ว^{๓๙๙}เ^{๔๐๐}ว^{๔๐๑}เ^{๔๐๒}ว^{๔๐๓}เ^{๔๐๔}ว^{๔๐๕}เ^{๔๐๖}ว^{๔๐๗}เ^{๔๐๘}ว^{๔๐๙}เ^{๔๑๐}ว^{๔๑๑}เ^{๔๑๒}ว^{๔๑๓}เ^{๔๑๔}ว^{๔๑๕}เ^{๔๑๖}ว^{๔๑๗}เ^{๔๑๘}ว^{๔๑๙}เ^{๔๒๐}ว^{๔๒๑}เ^{๔๒๒}ว^{๔๒๓}เ^{๔๒๔}ว^{๔๒๕}เ^{๔๒๖}ว^{๔๒๗}เ^{๔๒๘}ว^{๔๒๙}เ^{๔๓๐}ว^{๔๓๑}เ^{๔๓๒}ว^{๔๓๓}เ^{๔๓๔}ว^{๔๓๕}เ^{๔๓๖}ว^{๔๓๗}เ^{๔๓๘}ว^{๔๓๙}เ^{๔๔๐}ว^{๔๔๑}เ^{๔๔๒}ว^{๔๔๓}เ^{๔๔๔}ว^{๔๔๕}เ^{๔๔๖}ว^{๔๔๗}เ^{๔๔๘}ว^{๔๔๙}เ^{๔๕๐}ว^{๔๕๑}เ^{๔๕๒}ว^{๔๕๓}เ^{๔๕๔}ว^{๔๕๕}เ^{๔๕๖}ว^{๔๕๗}เ^{๔๕๘}ว^{๔๕๙}เ^{๔๖๐}ว^{๔๖๑}เ^{๔๖๒}ว^{๔๖๓}เ^{๔๖๔}ว^{๔๖๕}เ^{๔๖๖}ว^{๔๖๗}เ^{๔๖๘}ว^{๔๖๙}เ^{๔๗๐}ว^{๔๗๑}เ^{๔๗๒}ว^{๔๗๓}เ^{๔๗๔}ว^{๔๗๕}เ^{๔๗๖}ว^{๔๗๗}เ^{๔๗๘}ว^{๔๗๙}เ^{๔๘๐}ว^{๔๘๑}เ^{๔๘๒}ว^{๔๘๓}เ^{๔๘๔}ว^{๔๘๕}เ^{๔๘๖}ว^{๔๘๗}เ^{๔๘๘}ว^{๔๘๙}เ^{๔๙๐}ว^{๔๙๑}เ^{๔๙๒}ว^{๔๙๓}เ^{๔๙๔}ว^{๔๙๕}เ^{๔๙๖}ว^{๔๙๗}เ^{๔๙๘}ว^{๔๙๙}เ^{๕๐๐}ว^{๕๐๑}เ^{๕๐๒}ว^{๕๐๓}เ^{๕๐๔}ว^{๕๐๕}เ^{๕๐๖}ว^{๕๐๗}เ^{๕๐๘}ว^{๕๐๙}เ^{๕๑๐}ว^{๕๑๑}เ^{๕๑๒}ว^{๕๑๓}เ^{๕๑๔}ว^{๕๑๕}เ^{๕๑๖}ว^{๕๑๗}เ^{๕๑๘}ว^{๕๑๙}เ^{๕๒๐}ว^{๕๒๑}เ^{๕๒๒}ว^{๕๒๓}เ^{๕๒๔}ว^{๕๒๕}เ^{๕๒๖}ว^{๕๒๗}เ^{๕๒๘}ว^{๕๒๙}เ^{๕๓๐}ว^{๕๓๑}เ^{๕๓๒}ว^{๕๓๓}เ^{๕๓๔}ว^{๕๓๕}เ^{๕๓๖}ว^{๕๓๗}เ^{๕๓๘}ว^{๕๓๙}เ^{๕๔๐}ว^{๕๔๑}เ^{๕๔๒}ว^{๕๔๓}เ^{๕๔๔}ว^{๕๔๕}เ^{๕๔๖}ว^{๕๔๗}เ^{๕๔๘}ว^{๕๔๙}เ^{๕๕๐}ว^{๕๕๑}เ^{๕๕๒}ว^{๕๕๓}เ^{๕๕๔}ว^{๕๕๕}เ^{๕๕๖}ว^{๕๕๗}เ^{๕๕๘}ว^{๕๕๙}เ^{๕๖๐}ว^{๕๖๑}เ^{๕๖๒}ว^{๕๖๓}เ^{๕๖๔}ว^{๕๖๕}เ^{๕๖๖}ว^{๕๖๗}เ^{๕๖๘}ว^{๕๖๙}เ^{๕๗๐}ว^{๕๗๑}เ^{๕๗๒}ว^{๕๗๓}เ^{๕๗๔}ว^{๕๗๕}เ^{๕๗๖}ว^{๕๗๗}เ^{๕๗๘}ว^{๕๗๙}เ^{๕๘๐}ว^{๕๘๑}เ^{๕๘๒}ว^{๕๘๓}เ^{๕๘๔}ว^{๕๘๕}เ^{๕๘๖}ว^{๕๘๗}เ^{๕๘๘}ว^{๕๘๙}เ^{๕๙๐}ว^{๕๙๑}เ^{๕๙๒}ว^{๕๙๓}เ^{๕๙๔}ว^{๕๙๕}เ^{๕๙๖}ว^{๕๙๗}เ^{๕๙๘}ว^{๕๙๙}เ^{๖๐๐}ว^{๖๐๑}เ^{๖๐๒}ว^{๖๐๓}เ^{๖๐๔}ว^{๖๐๕}เ^{๖๐๖}ว^{๖๐๗}เ^{๖๐๘}ว^{๖๐๙}เ^{๖๑๐}ว^{๖๑๑}เ^{๖๑๒}ว^{๖๑๓}เ^{๖๑๔}ว^{๖๑๕}เ^{๖๑๖}ว^{๖๑๗}เ^{๖๑๘}ว^{๖๑๙}เ^{๖๒๐}ว^{๖๒๑}เ^{๖๒๒}ว^{๖๒๓}เ^{๖๒๔}ว^{๖๒๕}เ^{๖๒๖}ว^{๖๒๗}เ^{๖๒๘}ว^{๖๒๙}เ^{๖๓๐}ว^{๖๓๑}เ^{๖๓๒}ว^{๖๓๓}เ^{๖๓๔}ว^{๖๓๕}เ^{๖๓๖}ว^{๖๓๗}เ^{๖๓๘}ว^{๖๓๙}เ^{๖๔๐}ว^{๖๔๑}เ^{๖๔๒}ว^{๖๔๓}เ^{๖๔๔}ว^{๖๔๕}เ^{๖๔๖}ว^{๖๔๗}เ^{๖๔๘}ว^{๖๔๙}เ^{๖๕๐}ว^{๖๕๑}เ^{๖๕๒}ว^{๖๕๓}เ^{๖๕๔}ว^{๖๕๕}เ^{๖๕๖}ว^{๖๕๗}เ^{๖๕๘}ว^{๖๕๙}เ^{๖๖๐}ว^{๖๖๑}เ^{๖๖๒}ว^{๖๖๓}เ^{๖๖๔}ว^{๖๖๕}เ^{๖๖๖}ว^{๖๖๗}เ^{๖๖๘}ว^{๖๖๙}เ^{๖๗๐}ว^{๖๗๑}เ^{๖๗๒}ว^{๖๗๓}เ^{๖๗๔}ว^{๖๗๕}เ^{๖๗๖}ว^{๖๗๗}เ^{๖๗๘}ว^{๖๗๙}เ^{๖๘๐}ว^{๖๘๑}เ^{๖๘๒}ว^{๖๘๓}เ^{๖๘๔}ว^{๖๘๕}เ^{๖๘๖}ว^{๖๘๗}เ^{๖๘๘}ว^{๖๘๙}เ^{๖๙๐}ว^{๖๙๑}เ^{๖๙๒}ว^{๖๙๓}เ^{๖๙๔}ว^{๖๙๕}เ^{๖๙๖}ว^{๖๙๗}เ^{๖๙๘}ว^{๖๙๙}เ^{๗๐๐}ว^{๗๐๑}เ^{๗๐๒}ว^{๗๐๓}เ^{๗๐๔}ว^{๗๐๕}เ^{๗๐๖}ว^{๗๐๗}เ^{๗๐๘}ว^{๗๐๙}เ^{๗๑๐}ว^{๗๑๑}เ^{๗๑๒}ว^{๗๑๓}เ^{๗๑๔}ว^{๗๑๕}เ^{๗๑๖}ว^{๗๑๗}เ^{๗๑๘}ว^{๗๑๙}เ^{๗๒๐}ว^{๗๒๑}เ^{๗๒๒}ว^{๗๒๓}เ^{๗๒๔}ว^{๗๒๕}เ^{๗๒๖}ว^{๗๒๗}เ^{๗๒๘}ว^{๗๒๙}เ^{๗๓๐}ว^{๗๓๑}เ^{๗๓๒}ว^{๗๓๓}เ^{๗๓๔}ว^{๗๓๕}เ^{๗๓๖}ว^{๗๓๗}เ^{๗๓๘}ว^{๗๓๙}เ^{๗๔๐}ว^{๗๔๑}เ^{๗๔๒}ว^{๗๔๓}เ^{๗๔๔}ว^{๗๔๕}เ^{๗๔๖}ว^{๗๔๗}เ^{๗๔๘}ว^{๗๔๙}เ^{๗๕๐}ว^{๗๕๑}เ^{๗๕๒}ว^{๗๕๓}เ^{๗๕๔}ว^{๗๕๕}เ^{๗๕๖}ว^{๗๕๗}เ^{๗๕๘}ว^{๗๕๙}เ^{๗๖๐}ว^{๗๖๑}เ^{๗๖๒}ว^{๗๖๓}เ^{๗๖๔}ว^{๗๖๕}เ^{๗๖๖}ว^{๗๖๗}เ^{๗๖๘}ว^{๗๖๙}เ^{๗๗๐}ว^{๗๗๑}เ^{๗๗๒}ว^{๗๗๓}เ^{๗๗๔}ว^{๗๗๕}เ^{๗๗๖}ว^{๗๗๗}เ^{๗๗๘}ว^{๗๗๙}เ^{๗๘๐}ว^{๗๘๑}เ^{๗๘๒}ว^{๗๘๓}เ^{๗๘๔}ว^{๗๘๕}เ^{๗๘๖}ว^{๗๘๗}เ^{๗๘๘}ว^{๗๘๙}เ^{๗๙๐}ว^{๗๙๑}เ^{๗๙๒}ว^{๗๙๓}เ^{๗๙๔}ว^{๗๙๕}เ^{๗๙๖}ว^{๗๙๗}เ^{๗๙๘}ว^{๗๙๙}เ^{๘๐๐}ว^{๘๐๑}เ^{๘๐๒}ว^{๘๐๓}เ^{๘๐๔}ว^{๘๐๕}เ^{๘๐๖}ว^{๘๐๗}เ^{๘๐๘}ว^{๘๐๙}เ^{๘๑๐}ว^{๘๑๑}เ^{๘๑๒}ว^{๘๑๓}เ^{๘๑๔}ว^{๘๑๕}เ^{๘๑๖}ว^{๘๑๗}เ^{๘๑๘}ว^{๘๑๙}เ^{๘๒๐}ว^{๘๒๑}เ^{๘๒๒}ว^{๘๒๓}เ^{๘๒๔}ว^{๘๒๕}เ^{๘๒๖}ว^{๘๒๗}เ^{๘๒๘}ว^{๘๒๙}เ^{๘๓๐}ว^{๘๓๑}เ^{๘๓๒}ว^{๘๓๓}เ^{๘๓๔}ว^{๘๓๕}เ^{๘๓๖}ว^{๘๓๗}เ^{๘๓๘}ว^{๘๓๙}เ^{๘๔๐}ว^{๘๔๑}เ^{๘๔๒}ว^{๘๔๓}เ^{๘๔๔}ว^{๘๔๕}เ^{๘๔๖}ว^{๘๔๗}เ^{๘๔๘}ว^{๘๔๙}เ^{๘๕๐}ว^{๘๕๑}เ^{๘๕๒}ว^{๘๕๓}เ^{๘๕๔}ว^{๘๕๕}เ^{๘๕๖}ว^{๘๕๗}เ^{๘๕๘}ว^{๘๕๙}เ^{๘๖๐}ว^{๘๖๑}เ^{๘๖๒}ว^{๘๖๓}เ^{๘๖๔}ว^{๘๖๕}เ^{๘๖๖}ว^{๘๖๗}เ^{๘๖๘}ว^{๘๖๙}เ^{๘๗๐}ว^{๘๗๑}เ^{๘๗๒}ว^{๘๗๓}เ^{๘๗๔}ว^{๘๗๕}เ^{๘๗๖}ว^{๘๗๗}เ^{๘๗๘}ว^{๘๗๙}เ^{๘๘๐}ว^{๘๘๑}เ^{๘๘๒}ว^{๘๘๓}เ^{๘๘๔}ว^{๘๘๕}เ^{๘๘๖}ว^{๘๘๗}เ^{๘๘๘}ว^{๘๘๙}เ^{๘๙๐}ว^{๘๙๑}เ^{๘๙๒}ว^{๘๙๓}เ^{๘๙๔}ว^{๘๙๕}เ^{๘๙๖}ว^{๘๙๗}เ^{๘๙๘}ว^{๘๙๙}เ^{๙๐๐}ว^{๙๐๑}เ^{๙๐๒}ว^{๙๐๓}เ^{๙๐๔}ว^{๙๐๕}เ^{๙๐๖}ว^{๙๐๗}เ^{๙๐๘}ว^{๙๐๙}เ^{๙๑๐}ว^{๙๑๑}เ^{๙๑๒}ว^{๙๑๓}เ^{๙๑๔}ว^{๙๑๕}เ^{๙๑๖}ว^{๙๑๗}เ^{๙๑๘}ว^{๙๑๙}เ^{๙๒๐}ว^{๙๒๑}เ^{๙๒๒}ว^{๙๒๓}เ^{๙๒๔}ว^{๙๒๕}เ^{๙๒๖}ว^{๙๒๗}เ^{๙๒๘}ว^{๙๒๙}เ^{๙๓๐}ว^{๙๓๑}เ^{๙๓๒}ว^{๙๓๓}เ^{๙๓๔}ว^{๙๓๕}เ^{๙๓๖}ว^{๙๓๗}เ^{๙๓๘}ว^{๙๓๙}เ^{๙๔๐}ว^{๙๔๑}เ^{๙๔๒}ว^{๙๔๓}เ^{๙๔๔}ว^{๙๔๕}เ^{๙๔๖}ว^{๙๔๗}เ^{๙๔๘}ว^{๙๔๙}เ^{๙๕๐}ว^{๙๕๑}เ^{๙๕๒}ว

รุ่งเช้าก็เข้านครวิจิตร	จรจากมหานคร
สวนพฤกษชาติกิตติขจร	ก็ประสมมีทันนนาน
หยุดครดและขบจรชม	อภิมรุกขสราญ
ทุกพืชเพศพิมลมาล —	ยประมวญก็มากมี
บงบงทวีกสิทสะอาค	ดิณชาติขจีลี
ฝูงชนระเริงหทยปรี—	คิระหว่างระวีวัน
วังผู้สำเร็จพิณตกิจ	ก็สถิต ณ สวนขวัญ
เนื่องนองอเนกมฤคพรรณ	จรพล่านละลานใจ
ออกกรลกขนิลขจรเขต—	ตประเทศพนาลัย
เพลินชมพระนมพนพิสัย	ลีลิกษณส์มามาลัย
คอกขาวประตู่หิมะทาด	คณระแแดงก็แแดงฉาน
เหล่าเหลืองประเทืองบุษปะบาน	กลย้อมสุวรรณลง
เล็งลีขจรนทรวลิตาส	ก็ผงาดพนาระหง
ทุกเลี้ยวฉวยวสริระบง	จะประหลาดละลานตา
กาแฟและโกชนอนัน—	ตสุพันธุพฤกษา
ปลูกเรียงระเบียบขจรระนา	อมเรศจรดีศรี

เกาะชเววา

ที่ทุกคนใช้ บัวยมากน้อยให้ ไ้ได้รักษา
แพทย์ในเมืองนี้ มีคณา หกสิบคนกว่า ต่าง
เชี่ยวชาญการ

โรงแรมหลากหลาย ใหญ่โตมากมาย บ้าง
เหมือนกันบ้าน น้อย ๆ น่าชม วัฒนธรรมสำราญ
สะอาดสะอ้าน สคราญกะไร

ร้านขายข้าวของ เครื่องเพชรเงินทอง น่าพิศพิไล
เสื้อผ้าสารพัด สรรตามชอบใจ ของเล่นของใช้
อเนกอนันต์

งามรุกขชาติ สดสวยลาส ตั้งไม่เมืองสวรรค์
ผลดอกสลึง สะพรั่งสวนขวัญ หลายอย่างต่างกัน
สุดพรรณนา

งามสระสะอาด ตั้งอะโนคาต พิลาสธารา
สำหรับว่ายนเล่น เยือกเย็นกายา มีทาศดา ทั้งนอก
ในเมือง

งามภูเขาไฟ ตระหง่านสูงใหญ่ มลึงเมลิอง

ยอดคนพนเมฆ อภิเรกรุ่งเรือง นิยายหลายเรื่อง
เล่าเนื่องกันมา

ปากปล่องช่องลึก เสียงตึงคึกๆ แร้งร้อนในผา
ข้างพันควันพลุ่ง พวยพุ่งจับตา ข้างพันช้าๆ
มีต่าง ๆ กัน

ยวดยานนานา รถยนต์รถม้า มากมายหลาย
พรรณ รถไฟเครื่องบิน มีเล่นทุกอัน เดินทุก ๆ วัน
ไปไต่หลายทาง

สถานศึกษา สังกศอนวิชา ใหญ่โตกว้างขวาง
ชั้นสูงชั้นต่ำ ชั้นลำดับกลาง การเรียนการสอนต่าง
ถ้วนทุกสิ่งอัน

คนหนวกคนใบ้ คนตาบอดไซ้ ไต่เรียนทั่วกัน
ประถมเรียนรู มละยานั้น ภาษาฮอลันด เรียน
ชั้นมัธยม

นครบันดง สุานะเทียมกรง สว่างามสม
แต่การก่อสร้าง แม้อย่างน่าชม กษาคอคม—
คตบรรพา

๙ เป็นเมืองฝรัง	๑ ๒ ๓ แนแทจริงจัง	๔ ๕ ทวทงพารา
๖ ควยเหตพวกคช	๗ ๘ ๙ จิตสร้างชนมา	๑๐ ๑๑ รปร่างททา
๑๒ ชวนบอกอาการ		

พวกฝรั่งเห็น   อากาศเยือกเย็น   เป็นทสสาราญ
 ต่างคนชอบใจ   จึงให้สร้างบ้าน   สำนักทำงาน
 คอยคอยย้ายมา

การคมนาคม สะดวกอุดม มากมายหนักหนา
ไปไหนไปใด ไม่เปลืองเวลา สามารถทำยา
ให้ผู้คน

แต่ก่อน ^{๒๕} ไซม	เต็กมา ^{๑๕} อญ	กิมกมว ^{๕๕} ยมรณ
“ ^{๒๕} ป้าชา ^๒ ทารก”	สา ^๒ ธก ^๒ นามกร	บ ^๕ ค ^๕ น ^๕ กล ^๕ บ ^๕ ย ^๕ อิน
เบ ^{๕๑} น ^๑ ท ^๑ ส ^๑ บ ^๑ าย		

ภุชงคประยาตฉันท

ณ บันทุงพระทนต์ปรีดิ์
จะกล่าวความนิยามขยาย

นครสุรขายา
 ประชาชนก็มากมุล
 ถนนบ้านและร้านห้าง
 ฌายนอกนครอนันต์
 สะพรั่งโรงประกฤตกา—
 ฌายในมหานคร
 ประชาชนก็ชวนคึก
 ชะบวนรถก็เล่นเพียง
 จะแลไหนก็สับสน
 เจริญว่างล้ำอ้างคึก
 ะนากว้างส้างพฤกษ์
 ะการทาวลาวัณย์
 ฌสวนนั้นก็มีปลา
 ประกอบศุภสัณฐาน
 ะชาชาติเลื่องลือ—
 สำหรับมวลประชามา

สว่างคึกคึกเพิ่มพูน
 อุดมเศรษฐกิจครัน
 สะอาดกว้างส้างสรรพ
 ฌเนกพรคกรรวมกร
 ร อุตสาหกรรรมสลอน
 กิครันเคร่งละเวงเสียง
 ประกอบกิจพร้อมเพรียง
 ถ่มถ่มบุรีศรี
 มีคนจนก็คนมี
 และมัวหมองก็มากครัน
 อธิกพิพิพิตพรณ
 วิไลลักษณ์การ
 ฌณาเนกขรูประมาณ
 ประทลาคหลากละตานตา
 ห หมี่ลึง และอาชา
 ะเวียงทศนาการ

สำนักพรรคนาว	ก็เป็นทรโหรฐาน
สะพานเรือวโรฬาร	จะกำหนดก็เหลือตรา
ประกาศารตระหง่านแสงคง	รหัสแห่งมหาสา—
คโรทร, จะจรมมา	กรแจงบแคลงทาง
มหรสพะมากม	สถานทักกว้างขวาง
ระทมจิตจะเขายาง	ละเหียโหยก็เหือดหาย
สะพานพร้อมพิพิพพร—	ณพลศักดิ์ล้ำราญกาย
พิศาลวิทย์กำจาย	เจริญฤทธาณา

มาตน์ฉันท

กษณะละสุระบายา	ลงณนาวา
ก็แล่นไป	
สมัยอุทัยผ่องใส	บรรลู่ทำใน
เกาะบาหล	
วิสัยวิสัยมาลี	งามเจริญปรี
ทิศุขคานต์	

วิบูลกมลชนบาน

เปรียบกับปูนปาน

จะชมสรวง

อินทรวชิรชนันท์

รดยนตร์เวียงราย

ระกระปลายถนนหลวง

สำหรับจะพาไป

คณะเที่ยวพเนจร

ขจรกระไลสม

ขรรคมัยสโมสร

สิงหราช นามกร

ขมินานก็ผ่านมา

ชมภูมิภาพงาม

อภิรามวสันธรา

แลไหนก็ล้วนนา

ทะเลภาคก็หลากสี

เขี้ยวเหล็กองอโรพรณ

กลศรรสลับคิ

โบราณนิยายมี

คติเล่าวันจันทร์มา

บาทลีณกาลก่อน

กลีกรกระทำนา

ตามวันและเวลา

ตจชาวประชาหลาย

อยู่มาพิรุณแล้ง

ดินแห้งสลายตาย

ชาวกลากเสียหาย

เห็นเหตุกลการ

ไรรักษ์กไรรักษ์—

จึงคิดประชุมเชิญ

ไพสพะเทพี

ขอจงพระนางทรง

แม่ธัญญมากมูล

จักหากุมาร

ส่งเวียงพระยุพียง

ส่มเด็จพระสักร

ต่อมาก็เกิดไฟ—

ยังธัญญผลพูน

ชุมชนก็เกยงกัน

ชนหลวงกำสรวลคลัย

ภยพาลพิบัติพลัน

ทุปกรรมจะเกิดมี

วรเทพธิดาศรี

อภิวาทประกาศทุก

กรณานกลพณ

ผลเก็บสำเร็จลง

และพลชพิตปลง

วรเทพธิดา

พระอมรมหิทธิไกร

บุลพรรมษบาตพลัน

บริบูรณ์อันนัครน

บรมจะไต่ใคร

๑. ศรี หรือ ลักษมี เป็นนามเรียกพระชายาของพระนารายณ์
ที่เมืองนี้เขานับถือกันว่าเป็นเทพธิดาผู้รักษาดูแลอาหาร

ทำบุญบูชา
 จึ่งก็คอบายไซ
 เก็บเกี่ยวมิให้เสร็จ
 ห้อย ๆ ประจบจน
 เนื่อง ๆ ประเคิมการ
 ทางวันและเวลา
 เช่นนี้แหละจึงธัญ—
 ต่างอายุต่างมี
 ชนชุมช่อช่อมชด
 เเตนรนต์ตลอดบรร—
 ไตรภวารละห้านห้วย
 งามแปลกประหลาดคิ
 บรรดาประชาชน
 เข้มมสุขเกษมศานต์
 รั้งนิพพานการ
 เฉยเฉื่อยกระทั่งจน

สละกายะปลดไป
 นยเลียงกระทำกล
 ปริมาณประมวณผล
 อุตุใหม่ครระไลมา
 กสิกรรมกระทำนา
 กัตลอคและแรมบ
 ญณนาเกาะบาหล
 ระยะปลกมิเหมือนกัน
 ตละตนก็ผองพรรณ
 พตยอกคิวิวิ
 ชลละลวยตลอดบ
 จะว่าพันมิพอการ
 ตละตนก็เบิกบาน
 บมูระรอนรน
 มีทยานทะเยอชวน
 สิริรางมินาพา

ปล่อยเปล้าปละเปลือยไป	หยุดยมิเคียงษา
ทางคนก็หันหา	มหกรรมสำราญครัน
ทางทำปลัการ	อภิทานณเทวัญ
ม้งานฉลของขวัญ	ขมิเว้นทิวาคลา
อันองค์พระศุติ	พระบคค์ยามา
เป็นทนิยมคา—	รว เลิศมิรวาย
ไทรย้อยก้นบถ	ระบลอมหิตทหลาย
สาขางายฉาย	ตละภาคก็เพียบเพ็ญ

วิชชุมาลาฉันท

ชมพลาทางเพลิน	พลาทางเคินทางมา
คร่งวันเวลา	ล่งถึงโฮเตล
อยู่ในเมืองน้อย	เงยบหงอยเยือกเย็น
มนามว่าเค็น —	ปาสารธาน

๑. ศยามา แปลว่า คำ เป็นคำเรียกพระชายาของพระศิวะในปางร้าย

ไม่มีโรงหนัง
 ไม่มีสิ่งใด
 แต่คนพอใจ
 ด้วยเหตุว่ามี
 ไปเมืองกลุ่่ง
 คาลยัตติธรรม
 วัดเขาสาก
 อยู่บนเชิงชาย
 ผู้คนนับถือ
 ว่าเป็นสำนัก
 ทุกคนเมื่อตาย
 แต่วิญญูณาตมา
 รัชไซอศวร
 จวบจนวิญญูณาต
 จึงเป็นวัดใหญ่
 คาลาทำที่

อีกทั้งร้านใหญ่
 รุ่งโรจน์วิจิ
 พักในเมืองนี้
 ที่
 ทเที่ยวมากมาย
 เข่นกรู่งเก่าก่อน
 งามงอนเ็นตฉาย
 เข่นที่เพรศพราย
 อากงภผา
 เลื่องลือกันหนัก
 ปรเมศวร์เทวา
 วอถวายกายา
 วัดเขาสาก
 ตามควรแก่การ
 เกิดร่างใหม่มี
 อำไพโสภ
 ทุนำพิศวง

หนทางที่ไป
 ภูมิภาคน่ารัก
 ทุกคนเพลินชม
 ชื่นเขาแล่ววง
 ไปชมถ้ำช้าง
 ชมธารชมห้วย
 ศิลปกรรมเมืองนี้
 เป็นฮินคปน
 ชื่นความเอื้อเฟื้อ
 ฝ่ายโรงแรมเขา
 ที่ทางลำราญ
 อยู่สามวันปลาย
 ผ่านเขาขาด
 สูงใหญ่ยวดยิ่ง
 ทะเลสาบงามปลอศ
 น้าชมหนักหนา

ทำให้เพลินนัก
 ทางเลี้ยวชนลง
 อารมณ์ไหลหลง
 มาทางริมชล
 ถ้ำค้างคาวก้วย
 ชมวัดหลายหน
 แบบมีชอบกล
 จำหลักลวดลาย
 ช่วยเหลือแก่เรา
 คิดทำมากหลาย
 เบิกบานใจกาย
 จึงไต่ถ้ำลงมา
 แลตงามจริง
 เยือกเย็นกายา
 ชุ่มช่อตฤณา
 ดั่งแสงสว่างสรร

ยอภภูเขไฟ
อยู่ใกล้ไต้ฉาย
ที่ในคองคา

งามเหมือนในฝัน

หยุดพักกลางวัน
เสปอาหารก่อน

ลึบเลล่ง
เพอลงนาวา

จากสุรบายา
สิงหคสำหรับ
สองอสุรเคลา

ปราสาทอำไพ

อำไพพรรณราย
ภาพพรายเน็คคิน
โสภาม่องพรรณ
ลุดพราพรรณนา

ไม่ทันเร่งร้อน
แล้วจรต่อมา
ตามเก้งเวลา
ออกเล่นกลับไป

ตรงมาทันที
หยุดชมชอบใจ
กายาโตใหญ่

เป็นแผนโบราณ

-
๑. สิงคสารี (สิงหสารี หรือสิงหคสำหรับในเรื่องอิเหนา) เคยเป็น
เมืองใหญ่ แต่บัดนี้มีแต่ทรากปรารังกับขัณฑ์สีลา ๒ คน
ซึ่งเป็นทำนองทวารบาล

แล้วมามา^๒มา^๒ล้ง
ก่อสร้าง^๒วัง^๒ทง^๒งาม
อากาศ^๒เย็น^๒ดี^๒
เพียบ^๒พร^๒อิม^๒ทว^๒ย^๒หา^๒ญ
อยู่^๒บน^๒หม^๒เขา^๒
เนื่อง^๒แน่น^๒นร^๒ชน^๒
คล้าย^๒บน^๒ทง^๒คร^๒น^๒
เขา^๒ของ^๒นา^๒นา

ม^๒ง^๒ค^๒ง^๒ท^๒ก^๒ร^๒า^๒ม^๒
กว้าง^๒ใ^๒ห^๒ญ^๒ไ^๒พ^๒ศ^๒า^๒ล^๒
เป็น^๒ท^๒ช^๒น^๒ข^๒า^๒น^๒
ก^๒ิ^๒จ^๒ก^๒า^๒ร^๒น^๒า^๒
ล^๒ำ^๒เ^๒า^๒ช^๒อ^๒บ^๒ก^๒ล^๒
ชา^๒ค^๒ิ^๒ช^๒อ^๒ล^๒ัน^๒ค^๒า^๒
เพียบ^๒พ^๒ร^๒ร^๒ณ^๒ข^๒ุ^๒ป^๒ผ^๒า^๒
ห^๒ล^๒า^๒ย^๒ห^๒ล^๒า^๒ก^๒ม^๒า^๒ก^๒ม^๒

อุปชาติฉันท

ผ^๒เอ^๒ญ^๒ป^๒ระ^๒จ^๒ว^๒ข^๒ว^๒า—
แ^๒ห^๒ง^๒ร^๒า^๒ช^๒ข^๒ต^๒ริ^๒
ท^๒ก^๒ร^๒า^๒น^๒ส^๒ถ^๒า^๒น^๒ส^๒ถ^๒ิ^๒ท^๒
ป^๒ระ^๒ค^๒ิ^๒ข^๒ว^๒ั^๒ช^๒พ^๒า^๒
ณ^๒ ก^๒ล^๒า^๒ง^๒ถ^๒น^๒น^๒ท^๒ล^๒ว^๒ง^๒
แ^๒ห^๒ท^๒ว^๒ต^๒ล^๒อ^๒ค^๒เ^๒น^๒เ^๒น^๒

ร^๒ ป^๒ระ^๒ส^๒ุ^๒ติ^๒เ^๒ล^๒ิ^๒ม^๒ค^๒ริ^๒
ว^๒ร^๒น^๒า^๒ม^๒ย^๒เ^๒ล^๒ิ^๒ย^๒น^๒ำ^๒
ก^๒ิ^๒ร^๒จ^๒ิ^๒ต^๒อ^๒ล^๒ง^๒ก^๒า^๒ร^๒
ห^๒ฤ^๒ท^๒ย^๒ะ^๒เพ^๒ล^๒ิ^๒ค^๒เพ^๒ล^๒ิ^๒น^๒
ร^๒ก^๒ะ^๒ป^๒ว^๒ง^๒ท^๒ห^๒า^๒ร^๒เ^๒น^๒
น^๒ค^๒เ^๒ร^๒ค^๒พิ^๒เค^๒ษ^๒ก^๒า^๒ร^๒

เพื่อเป็นพระเกียรติศักดิ์	ระบุกติไพศาล
พระรูปยพาวาส	ก็ประดิษฐานมี
จะไปตำบลใด	ก็ประสมมิชาติ
ทั้งรูปพระเทวี	วรรณอนันตคุณ
อันความสวามิภัก—	ติประจักษ์ไพบล
เพราะเพื่อจะออกหนุน	สหัสสัมพันธ

กาพย์สุรางคนางค์

จากมาลย์มา ถึงที่สมญา ปะนาตวัน เป็น
 เทวสถาน เก้านานมากครัน ลายจำหลักกัน
 เป็นแบบชวา
 หยดพิกกกลางวัน เสพอาหารกัน ณเมืองบลิตาร์
 เมืองกะทกร ทอนไคลคลา เราเรียกดาหา
 ในเรื่องอิเหนา

ม^๕ถ่าน^๕อก^๕เม^๕อง   เล^๕า^๕คว^๕าม^๕ท^๕า^๕ม^๕ร^๕เ^๕อง   มี^๕ไ^๕ช^๕ไ^๕ค^๕ย^๕ค^๕า
 บ^๕น^๕ห^๕ย^๕ฎ^๕ท^๕ช^๕ก^๕ล^๕า   พ^๕า^๕น^๕าง^๕น^๕ง^๕เ^๕า^๕ว^๕   ม^๕า^๕ช^๕ุ^๕ม^๕ไ^๕น^๕เ^๕า
 แ^๕ต^๕่^๕ค^๕ร^๕ง^๕ไ^๕บ^๕ร^๕า^๕ณ

ภ^๕า^๕ย^๕ไ^๕น^๕ค^๕ห^๕า   มี^๕ไ^๕ค^๕ไ^๕อ^๕ฟ^๕า^๕ร^๕   ค^๕ง^๕ค^๕ำ^๕ว^๕ำ^๕ข^๕า^๕น
 ล^๕า^๕ย^๕จำ^๕ห^๕ล^๕ก^๕ม^๕   ท^๕ง^๕ท^๕ล^๕ก^๕ก^๕า^๕ร   ร^๕ู^๕ป^๕พ^๕ร^๕ะ^๕พ^๕ิ^๕ช^๕ิต^๕ม^๕า^๕ร
 ส^๕ล^๕ก^๕ค^๕ล^๕า

ก^๕ุ^๕ห^๕น^๕ง^๕ว^๕ิ^๕ล^๕ิ^๕ศ^๕   เท^๕พ^๕ส^๕ิง^๕ส^๕ถ^๕ิต^๕   ร^๕เ^๕อง^๕ฎ^๕ท^๕ช^๕ล^๕อ^๕ช^๕า
 อ^๕ย^๕ไ^๕ด^๕อ^๕น^๕ไ^๕ป^๕   มี^๕ไ^๕ก^๕ล^๕น^๕ัก^๕ห^๕น^๕า   แ^๕ต^๕่^๕ห^๕า^๕เว^๕ล^๕า   จ^๕ะ^๕ไ^๕ป^๕
 ไ^๕ม^๕พ^๕อ

ก^๕ะ^๕ค^๕ห^๕ร^๕น^๕น^๕   ไ^๕ช^๕เ^๕ม^๕เ^๕อง^๕ล^๕ำ^๕ค^๕ญ^๕   เ^๕ล^๕ิ^๕ค^๕ล^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕ล^๕ะ^๕ช^๕อ
 ถ^๕น^๕น^๕ห^๕น^๕ท^๕า^๕ง   ร^๕ำ^๕น^๕ห^๕ำ^๕ง^๕ห^๕อ^๕ง^๕ห^๕อ   ค^๕อ^๕น^๕ข^๕ำ^๕ง^๕ม^๕อ^๕ช^๕อ
 มี^๕ไ^๕ค^๕ร^๕ส^๕ม^๕บ^๕ร^๕ณ^๕

๑. อีเหนา ที่ชะวาเขาเรียกว่า บันหีอินู กรตปาดิ นางบุษบา เรียกว่า จันทรกัณฐ ทั้งสองนี้ว่ามีตัวจริงในประวัติศาสตร์ และบันหีอินูนี้ก็เป็นผู้มีอุทานภาพมากจริงด้วย แต่เรื่องส่วนตัวนี้มีหลายอย่างหลายสำนวนด้วยกัน เช่นถ้าที่กล่าวถึงข้างบนนี้ บางสำนวนก็ไม่มีเลย บางสำนวนก็ว่าแต่ดัยคนหนึ่ง พานางรัตนาวิลิส (ตรงกับวิดาในอีเหนาเล็ก) มาซ่อนไว้

จากนั้นไปพัก   ค้างคนลำนก   เมืองมรียน
เพื่อชนชมผา   สุขานกุล   วิทยนตร์สะลุน
ต้องจอตเชิงเขา

พลาขณรณน้อย แลวรงค์น้อยๆ ปล่อยเคืองเบาๆ
เพราะทางชันนัก   เกรงจักเสียเค้า   พลัดตกมาแล้ว
จะต้องถึงตาย

เขาสระวังน   อากาศเย็นครัน   สะอาดสบาย
มทลำนก   เพชรรักษากาย   สวณงามเพริศพราย
ชวนชนตาชม

ทะเลสาบใหญ่   วารชิงไส   สุกแสนงามสม
อยู่บนเขานี้   ชวนปรีตยารมณ   ผู้คนนิยม
มาเที่ยวมากครัน

อินทวงศ์ฉันท

แล้วไป ณ ยกยา   วรรณชะเขตตฉันท
สุลทำนธารงชร—   ม ประมุขประเทศก็มี

เวียงวังกว้างใหญ่
 มากมุนมนตรั
 ธรรมเนียมชนบเคิม
 มรยาทและแต่งกาย
 พวกแขกชะวาคา—
 วาจาก็อ่อนหวาน
 เมืองนระบอโล
 ด้วยเรือสปลาณ
 การร่ำระบำบรร—
 เรืองวรรณคดีบุราณ
 บันหยมหาภา—
 แพร่หลายกระจายตาม
 แต่สุลต่านัน
 ชนชาติชอลัน—
 นานกอนาถเหลือ
 ทรงอิทธิฤทธิ์ไกร

สุขมัยเจริญฤดี
 บรวาระหญิงและชาย
 กษัตริย์มีเวณมีวาย
 กนิยมระบอบบุราณ
 วรรสามีกกีสาน
 สวภาพประพฤติ
 ระบชอชจรทว
 วัฏเรวก็เชียวชำนาญ
 พ ประพนธบทประสาน
 ก็แสดงประติษฐงาม
 รัตรามเกียรติ์นาม
 คณนาฏศาสตร์ครัน
 บมมีอำนาจอนันต์
 ต ประสารประกาศนไป
 ก็เพราะเมือกิตตสมัย
 ณ บัณฑิตไทรมก็เขา

เวียงวังกว้างใหญ่
 มากมุนมนตร์
 ธรรมเนียมชนบเคิม
 มรยาทและแต่งกาย
 พวกแขกชะวาคา—
 วาจาก็อ่อนหวาน
 เมืองนระบอโล
 ด้วยเรือสปลาณ
 การร่ำระบำบรร—
 เรืองวรรณคดีบุราณ
 บันหยมหาภา—
 แพร่หลายกระจายตาม
 แต่สุดตำนาน
 ชนชาติชอลัน—
 นานกอนาถเหลือ
 ทรงอิทธิฤทธิ์ไกร

สุขมัยเจริญฤดี
 บรวาระหญิงและชาย
 กะตุมมิเวณมิวาย
 กนิยมระบอบบุราณ
 วรรสามภักดิ์สถาน
 สวภาพประพฤติดี
 ระบชอชจรทวิ
 ฤจเรขกัษัยวช้านาญ
 พ ประพนธบทประสาน
 ก็แสงดงประตัญฐงาม
 รัตรามเกียรตินาม
 คณะนาฏศาสตร์ครัน
 บมิมิอานาจนันต์
 ต ประสารประกาศนไป
 ก็เพราะเมือออกิตตสมัย
 ณ บัคนักไทรมก็เขา

เลื่อมสนอ้านาอิส—	สรุทธิหงอยและเหงา
ใครรักก็เขา	ครหาและเย้ยและหยัน
ควรเป็นอุทาหร—	ณ สอนมนุษย์พรณ
ให้มัสมานฉน์—	ท สัมครมิตรธรรม
ไม่ล้างทำลายลุ่ม	อนกรมกศลกรรม
กอบสุจริตนำ	คติมั่นกตัญญูตา
ธรรมย่อมจะคุ้มผอง	ชนผู้ประพฤติสา—
รัตถิธรรมะจรรยา	จิรสขประสพสบาย

สถานีฉันท

นอกเมืองมีโบราณ—	สถาน, วัตถุ, มากหลาย
บรรอบบุรุษลาย	ฉล็กเล็กเฉลาตา
เป็นสถูปรูปงามดี	ชนาถมิมโหฬาร
ใหญ่กว่าปรารค์บรรดา	ประสพในชะวาแดน
ปรัมบานันเมืองร้าง	สุราลัยกังามแสน
ยังเสียดแต่กลอนแคลน	สถักพงมพอด

เมณฑุตเป็นพุทธปรารงค์
พุทธรูปนั้นงามมี
เต็มชนชาวเมืองนี้

มั่นพุทธธรรมจากร
ต่อมานับถืออิส—

ดา พุทธเจดีย์อัน
ครันชาวชอลนคัครอง

ซ่มแซมทั่วทุกกาย
เท่าที่พอทำได้

ค่าเข้าชมปู่ชนี—

เรียกจากจำพวก “ชาว ยุโรป” เล่าก็มากครัน
ส่วน “ชาวเอเชีย” นั้น

ชาวเมืองเรียกว่า “ภู
ต่างลักษณะต่างราคา

การรักษาทูกสิ่ง
ลานหญ้าอุตสาหัสวง

ศุภางค์ลัทธิทั่วโลคร
ขนาดส่วนก็สมทรง
สมัครมีมโนจง

ประคิษฐ์สร้างพระปรารงค์อนันต์
ละลามคิดทำลายบรร—

จะทำไต่สะควกกาย
ก็ปกข้องและขวนขวาย

ประกอบก่อและต่อค
ประลัยพังก็ยังมี

ย จูานนั้นก็ต่างกัน

พิศุภกัฏกธมา

มิบุตร” ทำณัตรา
กระเนการณกัสมควร

ประเสริฐยิ่งตลอดมวล
จะดูไหนก็เตียนคิ

ภูเขาไฟใหญ่ครัน
จับตาเวลานัน

ความงามบนกาลให้
อากาศให้เย็นกาย

เหล่าน้อยนอกเมือง
ภายในราชธานี

ใหญ่โตโอฬาร
แต่ก่อนนเพื่องฟ
เนื่องจากแผ่นดินไหว
อยู่ต่อกับหลังวัง

เป็นที่พำนักมว
ชายของฝีมือ

เครื่องเขียนเครื่องจำหลัก
เครื่องหนังเครื่องจินดา
อันนามยกยาคือ

เวียงท้าวผไทวงศ์

สมัยญามระาปี
กนกเห็นมีเว้นวาย

ลำราญใจสงบสขาย
เกษมสุขสวัสดิ

ถนนเนื่องตลอดคมี
“นิเวศน์น้ำ” ก็น่าค

ตระการตักและบอมค
ณ บดินกถวนพ

จะแก้ไขก็สุดหวัง
นิवासน้อยอนันตมี

คณามาตยศิลป์
ลำแดงศิลป์แบบชะวา

วิไลลักษณ์เลขา
ประทีปจุลเลิศลงกรณ

อโยธยามหานคร

พระรามเรืองโบราณกาล

มานวากฉนัท

จป ๙๑๕.๙๘๒

๙๗๒๘๕๕

ทางระยะหน่ง

พงจรรทล

ทวัยรณยนตร

มีชณะน่าน ๒ 32 ๒ 2185

ถงวรพา—

รา ศุภคานต์

เป็นสัจฐาน

วังสุสุหนัน

เวียงสุรกรรต

วิญญูวิเศษ

ภูมิประเทศ

โสภณครัน

ข้าจรผ่าน

กาลยทน์

น่านจะประพนธ์

เรื่องอธิบาย

เห็นจะมีถ

ทจะมีถวน

จำจะละมวล

เรื่องปริยาย

เกินนยข้าม

ตามอภิปราย

เมื่อขณะผาย

ผ่น ขมินาน

๑. สุรกรรต หรือ สุรการตะ เรียกอีกนัยหนึ่งว่า โสโล
มีเจ้าครอง เรียกว่า สุตสุหนัน ซึ่งเขาแปลกันว่า เอมเปอเรือ
มีอำนาจหน้าที่คล้ายๆ กันกับสุลต่านชกษา

ชั้น
ชนรณไฟ

คอง ระยรวน

แล้วจรถล

สู่สรฐาน

ไปบุรบัน—

ทนทิวะวาร

ขนนภยาน

บัตะวิทยา

อุบภูจิตาณันท์

ยามบัจจุสมัย

เล็งลักษณะปรา—

ฟ้างพนนภค

แจ่มแจ้งกะจะไกล

เมฆมระยระลอย

ไร่นาขมิ้น

พรวณพฤษผลิต

เนนบรรพตเป็น

รพิไสสุภาภา

กฏ ภาพพระนอใจ

นิรมลประไฟใส

กกระจำมิรางรว

ตุจคอยแสดทงตัว

คฤหาสน์ก็อาจเห็น

ะ วิจิตรเพียบเพี้ยน

ปรียทรรคนากร

๑ บะตาเวีย นครหลวงของประเทศเนเดอร์แลนด์อินเดีย
เดียนเปลี่ยนชื่อเป็นชะการตะ (ชัยกรรตหรือชัยการตะ)

เมืองแนวรทยา	ปรีภาคระงามอน
ชมภาพะบวร	บริเวณวนาสาณทั
เครื่องบินบริสุท—	ธิ สะอาตอลังการ
นั่งมากล้าราญ	ยมิโคลงมิแคลนคลอน
รวทเร็วทจแรง	มหายาพาจร
เครื่องกลจะกำจร	สรนาทมิอาจยนิ
ล่องสิงขรเขตต์	พนเทศกัเขายิน
ร้อนลุ่มชูพิน	ณ สนามมโหฬาร
แห่งเมืองปะตะเวีย	วรวิมณ วิศาลสถาน
พักสองทินกาล	จรเทยวประพาสาไป
คุศัรชะกบฏ	ทฤษฎ์จิงตักษย

- ๑ เมืองปะตาเวีย นครหลวงของประเทศเนเดอร์แลนด์ อินเดีย
เดียนนี้เปลี่ยนชื่อเป็นปะการตะ (ชัยรสรตหรือชัยการตะ)
- ๒ แอร เบร์ เฟลด์ เป็นคนครึ่งชาติ ถูกประหารชีวิต
ตัดศีรษะเสียบประจารไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๖๕ เพราะ
มีความผิดฐาน ขงชาว เมืองให้ ก่อการวุ่นวายขึ้น
ศีรษะนั้น เขาฉาบปูนไว้หลายคราว จนมีขนาด
โตกว่าศีรษะ มนุษย์มาก

ชมร้านพิศไผ่—

ร้านขายคหฤณ—

ทุกสิ่งมีประสงค์

ชมเคหพิสิณ—

เพียบพร้อมพิศาล

เครื่องอาวุธเพ็ญ

หลายพระระสลอน

แบบเทวสถาน

ผ้าลายรุจิกาญ—

มากเหลือจะประมวล

จำนวนพิศพงศ์

อันเมืองบะตะเวีย

กว้างใหญ่ชยทวี

จักหาบุตรเทียม

แต่อยุ์นิรณา—

จึงเหลาธนชิต

บุลเครื่องล้ำางองค์

ทออันนิตยรรยง

ก็ประสพเสมอมาน

ฐัพพิณภณทสสถาน

สรวราศสุภาภรณ์

ศุณภาพประเทืองสมร

และสล้างวราการ

และสถปะโอฬาร

จน กรองลายของยง

ปริมาณคะเนคง

พรภณทนมวลมี

บริเวณวิไลศรี

ศุภลักษณ์ละออตา

ขมิไทยบ ฌแดนชะวา

สกุสันต์เพราะร้อนรน

อนกฤตะชวายุชวน

ก่อสร้างคหณ

วิจิตรเขตกอนันตราษฎ์

อภิสันต์

เพลินหทัยประพาสนครสคราญ นครมีสมัญญาน

“พระเทวี

แห่งปริมทิศ” ประสิทธิ์เพราะศรี พิศมัย

สะอาดขนาดก็มี มโหฬาร

นัยะหนึ่ง “สุสานวิไลต์ประชา” เพราะเหล่า
วิไลต์บุราณก็มา ประลัยกายเป็นจำนวนประมวลประมาณสี่หลาย กะทั้ง
ประคิษฐ์นครขยาย ณ ที่เนินทั้งบำรุงณ แพทยกิจจเคิน วิถีสุขาภิบาลเจริญ
ปราแรง

สรรพโรคก็เหือดมหายุทธิก้าแห่ง ประชา

สำราญสถานล้ำแดง วิวิธมณา

น่าจะชมอุคตมพิริยะมา— นในวิถีวินิจวิจารณ์

อนามัย

พลเมืองณปัจจุบันสมัย
ก็หนักหนา

ทวจำนวนจำเวญวินย

แต่บ่ห่อนจะเห็นสุวิทยา
ชะวา ประการใด

เจริญณราชมูรประชา

เศรษฐการและรัฐกิจวิสัย
ฉลาตไฉน ก็จัดการ

วิเทศชาติ

เป็นฉะนัตลตประเทศสถาน
วิลันตประมาณ ประมวลมี

อเนกชน

เป็นจำนวนก็มากและยังทวี
อยู่ประเทศะนี้ มิกลัไป

กำเนิดและ

ภินนชาติอ้างสถานะใน
และกิจใจโต เสมอกัน

สภาพะ สัตถิ

ไม่ต่ำต้อยฤต้อยณฐานะอัน
จำนวนอนันต์ อเนกมี

จะพึงประสพ

ในประเทศอื่นและในพิธิ
มิเกียจกัน

วิวาทกิจสฤณวิศรี

อินทรวชิรชนนิต

จากเมืองพะตาเวีย	บริเวณวิลาวัณย์
ชั้นนรธลลวสฺญ—	จรลุนทศิ
เรือใหญ่ประไฟเพียง	พระพิฆเนศวรพิชัย
แสนสุขเกษมมี	อติเรกโหราฐาน
เพียบพูนสุภาพชน	นิรมลอลังการ
เป็นเพื่อนจะโดยสว	ปริมาณก็มากมาย
ต่างแต่งลำแดงอา—	ตมะโออำไพพราย
ขาวเหลืองประเทืองกาย	นิลลายขจี
หนุ่มสาวและคราวชรา	วชิรฐานะต่างมี
ต่างชาติประหลาดช	วิเศษเชิงเฉลิมา
ฟังสนทนาใน	คตินิยะนานา
เพลิดเพลินหทัยพา	มนะครุ่นคะนิงไกล
ข่าวสารและการเมือง	ตลระเรอระลานใจ
ข่าววิทยกิจไซ	สุตสารวาคาญหาย

อาหารและการจัก
 ปลูกคณและลมคลาย

มนต์กตำบหลยุด
 อยู่เในเกาะบงกา

คล้ายชายทะเลไทย
 หาดทรายและปลายเนิน
 ถึงสิ่งคโปร้พลาง

อ้าลาสหายพลัน

ทุกถิ่นตลอดทิศ
 ผุ่งชนกแน่นเเนอง

แต่งกายตระการตา
 เกรืองเพชรและทองสร-

แซ่เสียงมหรสพ
 ทวทิศก็ถองธง

เหตุด้วยประจวบงาน
 เจ้ายอชพระทรงธรร

ปฏิบัติสขายกาย
 จรคล่องคระไลมา
 บริสุทธึสธาคตา
 พิศพาหทัยเพลิน

สุขมัยวิไลเจริญ
 พนสาณชกักปานกัน
 พิศภาพพิไลพรรณ

รณพากัมาเมือง

กรจิตมลงเมลือง

และสนุกสนานกัน

รจิราติเรกวรรณ

พพิเคษสอางองค์

กลภาพจะฟังลง

และประทีปประเทืองพรรณ

อภิเษกเฉลิมขวัญ

มเถลิงพิภพไกร

ชนชาติอังกฤษ	ปริวิตต์สุขุมไกล
ภักดีแสดงใน	วรองค์พระภูมินทร์
เห็นเหตุและผลมรรค	ลุประจักษ์กระจำจันท
ความรักจะหักกัน—	ทสม์คคยาการ
รักองค์พระทรงศักดิ์	ก็จะรักประเทศสถาน
รวมรักกร่วมงาน	และจะร่วมเจริญศรี
จึงช่วยประกาศคุณ	พระพิบูลสัจาร
ต่างคนผดุงก็—	รติในพระภูบาล
ถึงยามเดลิ้งรัช—	ชมหรรจนมหรทิวาร
จึงให้ประกอบการ	มหกรรมตะเกิงไกร
ทั่วราชอาณาจักร	ภพสารทิศไค
ต่างอวดประกวดใน	อนุรักติสังวร

ภูษงคปยาตฉันท

อรุณรุ่งจรัสไช	อุไรพรพรรณกำจร
จะจากคนกตนนอน	สนานชลสคนธทา

จรลมาสถาน^๑
 ขะบวนรถก^๑แล่นลา

มี^๑ชาติ^๑กระไลคลา
 และ^๑เลี้ยว^๑ลง^๑นคร^๑ไกล

มะพร้าว^๑วาง^๑ส^๑ล^๑าง^๑ส^๑วน^๑   ขะบวน^๑นา^๑ส^๑ล^๑บ^๑ไป
 เจริญ^๑ตา^๑เจริญ^๑ใจ   วิ^๑ไล^๑วิ^๑ทย^๑   วิ^๑ค^๑ษ^๑ภ^๑ค^๑ณ

ถนน^๑ข้าม^๑ทะ^๑เล^๑ง^๑   ตระ^๑การ^๑ก^๑อง^๑ละ^๑เก^๑ิง^๑บุญ
 แส^๑ด^๑ง^๑เค^๑ช^๑แส^๑ด^๑ง^๑ทุ^๑น   แส^๑ด^๑ง^๑ท^๑ก^๑ษ^๑ป^๑ญ^๑ญา

ยะ^๑ฮ^๑อ^๑ร^๑เข^๑ต^๑ท^๑ว^๑เค^๑ษ^๑ศ^๑ร^๑   พระ^๑บุ^๑ร^๑ม^๑โ^๑ห^๑พ^๑าร์
 ประ^๑เท^๑ศ^๑น^๑ก^๑ม^๑รา—   ช^๑ท^๑ร^๑ง^๑รา^๑ช^๑ย^๑ล^๑ำ^๑รา^๑ญ

ณ^๑   ภา^๑ย^๑ไ^๑ถ^๑้อ^๑ำ^๑นา^๑จ^๑อิ^๑ท^๑   จ^๑อ^๑ง^๑ก^๑ณ^๑จ^๑ำ^๑เ^๑น^๑ย^๑ร^๑กา^๑ล
 จะ^๑ก^๑อ^๑บ^๑ก^๑ิ^๑พ^๑ิ^๑พิ^๑ธ^๑ภา^๑ร   ก^๑ิ^๑ป^๑ร^๑ิ^๑ก^๑ษ^๑า^๑แ^๑ล^๑ะ^๑อา^๑ค^๑ิ^๑ย

น^๑ะ^๑ค^๑ร^๑เ^๑็^๑ม^๑บ^๑ิ^๑ล^๑ัน^๑   มี^๑ท^๑น^๑น^๑า^๑น^๑ก^๑ิ^๑พ^๑ัน^๑ไป
 ส^๑ะ^๑ล^๑า^๑ง^๑อ^๑ร^๑ล^๑ะ^๑อ^๑อ^๑ไ^๑   ค^๑ว^๑ร^๑ร^๑ย^๑ร^๑ัฐ^๑ต^๑ระ^๑บ^๑ั^๑ค^๑ค^๑ล

นครกัณฐะลุมปุระ ^๑	พิพัตถภูมิณฑล
สถานท่าประชาชน	กลุ่มชนเขวงเสียง
ประทับตามอร่ามเรือง	ประเทืองทวตลอคเวียง
พระรูปราชินีเคียง	กษัตริย์ราชสาม ^๒
ฉลองงานเฉลิมรัช	สุภทวาทมภักดี
สนกกตศัสตร	สรวรรคเขตต์ประเทศงาม
ณบพพณกาลคลา	ละลวมาขนง นาม
ทวปนอย, ณ เยนยาม	พระยบยักเยยมถึง
นครนกกมงาน ^๓	สนานสนุกและองคะนง

๑ กัณฐะลุมปุระ เป็นนครหลวงของแคว้นสะลงอร์ ซึ่ง
มีสุลต่านครอง และเป็นฐานที่บัญชาการสหรัฐมะลายู
ของอังกฤษด้วย

๒ สมเด็จพระเจ้ายอชที่ ๖ แห่งประเทศอังกฤษ

๓ ปันังหรือเกาะหมาก นครหลวงชื้อชอชแทน เป็น
ดินแดนชั้นแรกในเขตต์แหลมมะลายู ที่ได้ตกไป
เป็นของอังกฤษ

ชวาลวามอ ^๑ ราม ^๑ ริง	ฤๅษี ^๑ เร ^๑ ง ^๑ ขำ ^๑ เท ^๑ อง ^๑ ท ^๑
ป ^๑ ระ ^๑ ชา ^๑ รา ^๑ ษ ^๑ ฏ ^๑ ร ^๑ ชา ^๑ ติ ^๑ จ ^๑ ิน	เจ ^๑ ริ ^๑ ญ ^๑ ค ^๑ ิล ^๑ แล ^๑ ะ ^๑ สิน ^๑ ม ^๑
ก ^๑ ั ^๑ เ ^๑ า ^๑ ง ^๑ เค ^๑ ห ^๑ ส ^๑ ม ^๑ ศ ^๑ ร ^๑	ท ^๑ ว ^๑ ภ ^๑ ก ^๑ ค ^๑ ล ^๑ ้า ^๑ เ ^๑ า ^๑ ง
ณ ^๑ ยา ^๑ ม ^๑ ร ^๑ ุง ^๑ อร ^๑ ุ ^๑ ณ ^๑ ไ ^๑ ข	อ ^๑ ท ^๑ ย ^๑ เร ^๑ อ ^๑ ง ^๑ ร ^๑ ะ ^๑ ย ^๑ บ ^๑ เ ^๑ า ^๑ ง
ก ^๑ ิล ^๑ ง ^๑ เร ^๑ อ ^๑ แล ^๑ ะ ^๑ เ ^๑ า ^๑ น ^๑ ร ^๑ ะ ^๑ ง	ร ^๑ ะ ^๑ ร ^๑ ชา ^๑ ม ^๑ ท ^๑ ะ ^๑ เล ^๑ มา
ข ^๑ ะ ^๑ บ ^๑ ว ^๑ น ^๑ ร ^๑ ถ ^๑ เข ^๑ ย ^๑ อ ^๑ น ^๑ ข ^๑ ย ^๑ บ ^๑	ละ ^๑ ล ^๑ ว ^๑ ล ^๑ บ ^๑ ค ^๑ ระ ^๑ ไ ^๑ ล ^๑ า
ส ^๑ ถ ^๑ า ^๑ น ^๑ ไ ^๑ ป ^๑ ร ^๑ ก ^๑ ั ^๑ ไ ^๑ ก ^๑ ล ^๑ ต ^๑ า	ป ^๑ ระ ^๑ ค ^๑ า ^๑ ม ^๑ ิ ^๑ ต ^๑ ร ^๑ ก ^๑ ิ ^๑ ม ^๑ ค ^๑ อ ^๑ ง ^๑ ค ^๑
ป ^๑ ระ ^๑ เท ^๑ ศ ^๑ ร ^๑ ิ ^๑ ม ^๑ ว ^๑ ิ ^๑ ถ ^๑ า ^๑ ง	ม ^๑ ะ ^๑ พ ^๑ ร ^๑ า ^๑ ว ^๑ ย ^๑ า ^๑ ง ^๑ ส ^๑ ล ^๑ ้า ^๑ ง ^๑ ท ^๑ ร ^๑ ง
ร ^๑ ะ ^๑ ร ^๑ น ^๑ ธิ ^๑ ญ ^๑ ญ ^๑ เ ^๑ ช ^๑ ต ^๑ ค ^๑ บ ^๑ ง	บ ^๑ ั ^๑ ร ^๑ ุ ^๑ ส ^๑ ท ^๑ ณ ^๑ ส ^๑ า ^๑ ย ^๑ ต ^๑ า
บ ^๑ ร ^๑ ไ ^๑ ท ^๑ ร ^๑ ๒ ๑ ว ^๑ ล ^๑ ย ^๑ ค ^๑ า ^๑ น ^๑ ต ^๑	ส ^๑ ร ^๑ า ^๑ ญ ^๑ ร ^๑ ั ^๑ ฐ ^๑ ร ^๑ ม ^๑ ย ^๑ า
ส ^๑ ง ^๑ บ ^๑ เ ^๑ ย ^๑ บ ^๑ ระ ^๑ เบ ^๑ ย ^๑ บ ^๑ พ ^๑ า	ห ^๑ ท ^๑ ย ^๑ เพ ^๑ ล ^๑ ิ ^๑ น ^๑ เจ ^๑ ริ ^๑ ญ ^๑ ร ^๑ า ^๑ ม
ล ^๑ ุ ^๑ บ ^๑ จ ^๑ น ^๑ ต ^๑ ช ^๑ น ^๑ บ ^๑ ท ^๑ ๓	ก ^๑ ำ ^๑ ห ^๑ น ^๑ ค ^๑ เ ^๑ ช ^๑ ต ^๑ ค ^๑ ป ^๑ ระ ^๑ เท ^๑ ศ ^๑ ส ^๑ ย ^๑ า ^๑ ม

-
- ๑ ไปร สถานี่รลไฟอยู่ตรงกันข้ามกับเกาะปันง
- ๒ ไทรบุรีหรือเคละ (เขตต์) นครหลวงชื่อลอสตาร มีสุล
 ตำนกรองภายใต้ความคุ้มครองของอังกฤษ เป็นดินแดน
 ขึ้นสุดท้ายที่อังกฤษได้ไปจากไทย
- ๓ ปาดังเบซาร์

กชนชมนิยมยาม

วิเทศสถานสราญรมย์

บ่เปรียบปานสราญใน

ฉิเทียวไปก็ใจหวาน

วิถจะมีผล

ณเมืองไทยและชาติไทย

ไฉนหนอจะอุตสา

ไฉนหนอสยามเทศ

ไฉนหนอจะบรรเทา

จะเยี่ยมเหยียบไฟไทย

อุดมสุขประการใด

นิเวศน์เขตต์ประเทศตน

และใคร่ครวญกระนึ่งกล

พินิลพฒน์อุยต์มา

พิพิธภัยยบยथा

หภาพเกิดณหมู่เรา

วิเศษเยี่ยมจะเทียมเขา

อวิชชาสุขาวรณ

กาพย์ฉบับง

ข้าเขียนเรื่องชะวาอาทร

โดยใจไผ่สอน

มवलคิษย์ให้คิดกว้างขวาง

ทั้งใคร่ฝึกฝนตนพลา

ให้แม่นย่ำทาง

ถ้อยคำและลักษณะฉันท

แต่ก่อนห่อนเคยไผ่ฝน	ฉันทพากย์ยากครัน
ประพจน์กพนขัญญา	
ครันไต่ไปเที่ยวเมืองชะวา	มีวันเวลา
สรว่างระหว้างเกินทาง	
ความสนุกปลุกใจไม่จาง	นึกถึงมิตรพลา
จะเล่าให้รู้เรื่องราว	
กลบจิตตคึกเขยนยคยาว	เชิญศิษย์สาวสาว
อ่านข้างอย่าให้เสียแรง	
ขอความสวัสดิ์ก้าแหง	มิเปลี่ยนเพี้ยนแปลก
งมแต่ทนนรนครเทอญ.	

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ดุสิต
 ตามคำสั่ง ภาณวชนักษะ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
~~เชียงใหม่~~ จันทบุรี